

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

**ПРОГРАМА З КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ
«РОЗВИТОК ПСИХОМОТОРИКИ ТА СЕНСОРНИХ ПРОЦЕСІВ»
ДЛЯ 1-4 КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ДЛЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ**

Автори:

Жук Т.Я.

вчитель вищої категорії,
вчитель-методист СП №16 м. Києва

Укладач:

Трикоз С.В.

канд. пед. наук,
старший науковий співробітник відділу освіти дітей
з порушеннями інтелектуального розвитку
Інституту спеціальної педагогіки НАПН України

Київ – 2018

Призначення програми. Дана програма призначена для вирішення складної проблеми сенсорного розвитку дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Актуальність програми:

• Сучасні вимоги суспільства до розвитку особистості дітей, що мають відхилення у розвитку, диктують необхідність більш повно реалізувати ідею індивідуалізації навчання, що враховує ступінь тяжкості їх порушення, стан здоров'я, індивідуально-типологічні особливості. Мова йде про необхідність надання комплексної диференційованої допомоги дітям, спрямованої на подолання труднощів оволодіння знаннями, вміннями і навичками, що в кінцевому підсумку сприятиме більш успішній адаптації та інтеграції їх у суспільство.

• Сенсорний дитини з інтелектуальними порушеннями значно відстає за термінами формування і проходить надзвичайно нерівномірно. Сповільненість, недиференційованість, вузькість обсягу сприймання, порушення аналітико-синтетичної діяльності, специфічні недоліки пам'яті ускладнюють знайомство дитини з навколишнім світом.

Методологічні та теоретичні обґрунтування програми:

Теоретичною основою програми є концептуальні положення теорії Л.С. Виготського:

- про загальні закони розвитку дитини з особливими освітніми потребами і дитини, що нормально розвивається;
- про структуру порушення і можливості його компенсації;
- застосування системного підходу до вивчення дитини з особливими освітніми потребами, обліку зон її актуального і найближчого розвитку при організації психологічної допомоги;
- про індивідуальний і диференційований підхід до дітей в процесі реалізації корекційної психолого-педагогічної програми.

Завдання гуманізації та індивідуалізації виховання і навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в свою чергу вимагають створення необхідних умов для їх розвитку, становлення як суб'єктів навчальної діяльності. Розвиваючи моторику, ми створюємо передумови для становлення багатьох психічних процесів. Роботи В.М. Бехтерева, А.Р. Лурія, Н.С. Лейтеса, П.Н. Анохіна, І.М.Сеченова, практична діяльність Марії Монтессорі довели вплив маніпуляцій рук на функції вищої нервової діяльності, розвиток мови. Отже, розвиваюча робота повинна бути спрямована від руху до мислення, а не навпаки.

Сенсорне виховання дає чудову можливість розвивати спостережливість, уважне відношення до оточуючого світу. Щоб більш ефективніше пізнавати світ, необхідно вдосконалювати органи чуття.

Ефективність корекційного процесу у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку залежить від принципу корекції «зверху вниз». Психокорекційна робота будується як цілісна діяльність дитини, яка органічно вписується в систему його повсякденних відносин.

Принципи, на яких будується зміст програми

1. *Принцип єдності діагностики і корекції розвитку*, який полягає в цілісності процесу надання психолого-педагогічної та медико-соціальної допомоги в розвитку дитини.

2. *Принцип діяльності.* Саме активна діяльність самої дитини є рушійною силою розвитку. На кожному етапі існує так звана провідна діяльність, яка найбільшою мірою сприяє розвитку дитини в даному періоді онтогенезу. Розвиток будь-якої людської діяльності вимагає спеціального формування.

3. *Принцип індивідуально-диференційованого підходу* - зміни змісту, форм, способів корекційно-розвиваючої роботи залежно від індивідуальних особливостей дитини.

4. *Принцип ускладнення.* Кожне заняття має проходити ряд етапів: від мінімально простого до складного.

5. *Емоційна наповнюваність матеріалу.* Проведені ігри, заняття, вправи, пропонований матеріал повинні створювати сприятливий емоційний фон, стимулювати позитивні емоції. Корекційні заняття обов'язково повинні завершуватися на позитивному емоційному тлі.

На кого розрахована програма

Програма складена для дітей з інтелектуальними порушеннями.

Мета програми: на основі створення оптимальних умов пізнання дитиною кожного об'єкта в сукупності сенсорних властивостей, якостей, ознак дати правильне уявлення, про навколишню дійсність, сприяти оптимізації психічного розвитку дитини та більш ефективної соціалізації її в суспільство.

- Оволодіння різними видами мовленнєвої діяльності.
- Розвиток спостережливості.
- Формування емоційно-мотиваційної установки по відношенню до себе оточуючих.
- Використання продуктивних видів діяльності, які є близькими для дітей.
- Розвиток уяви та творчості.
- Розвиток уваги.
- Усвідомлена дисципліна і самостійність учня.

Завдання програми:

- розвиток, на основі активізації роботи всіх органів чуттів, сприймання явищ і об'єктів навколишньої дійсності в сукупності їх властивостей;
- формування просторово-часових орієнтувань;
- корекція пізнавальної активності шляхом систематичного цілеспрямованого розвитку у дітей сприймання кольору, форми, величини;
- розвиток слухового сприймання;
- виправлення порушень моторики;
- корекція зорово-моторної координації;
- збагачення словникового запасу дітей;
- формування комунікативної діяльності, розвиток та корекція мовлення дитини.
- формування навичок соціальної адаптації та соціалізації.
- формування цілеспрямованості рухів і дій.

Програма розрахована на 4 років навчання

1 клас - 35 години;

2 клас - 70 годин;

3 клас - 70 годин.

4 клас - 35 годин.

В 1 класі та 4 класі виділено 1 годину на тиждень; в 2-3 класах виділено 2 години на тиждень.

Тривалість занять 30-40 хвилин. Заняття проводяться з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів. Проводяться як індивідуальні, так і групові заняття (5 – 8 учнів).

Блоки педагогічної корекції

1. Корекція емоційного розвитку дитини.
2. Корекція процесів сприймання, уваги, пам'яті, мислення.
3. Корекція інтелектуальної діяльності.
4. Психологічна корекція поведінки дитини.
5. Корекція розвитку особистості.

Очікувані результати: В результаті цілеспрямованої діяльності на заняттях з розвитку психомоторики і сенсорних процесів учні повинні навчитися:

- орієнтуватися на сенсорні еталони;
- впізнавати предмети за заданими ознаками;
- порівнювати предмети за зовнішніми ознаками;
- класифікувати предмети за формою, величиною, кольором, функціональним призначенням;
- складати серіаційні ряди предметів та їх зображень за різними ознаками;
- практично виділяти ознаки і властивості об'єктів і явищ;
- давати повний опис об'єктів і явищ;
- розрізняти протилежно спрямовані дії і явища;
- бачити тимчасові рамки своєї діяльності;
- визначати послідовність подій;
- орієнтуватися в просторі;
- цілеспрямовано виконувати дії за інструкцією;
- мимовільно узгоджувати свої рухи і дії;
- супроводжувати свою діяльність промовою.

На кінець курсу учні повинні:

- засвоїти базовий зміст освітніх програм з предметів;
- оволодіти певними знаннями, вміннями, навичками з шкільних дисциплін;
- використовувати отримані знання;
- вести діалог;
- реалізувати право вибору;
- переборювати труднощі у навчальній діяльності та спілкуванні;
- встановлювати партнерські стосунки під час роботи в групах

Зміст програми.

Програма корекційних занять складається з наступних розділів:

- Розділ *«Розвиток моторики»* вирішує ряд завдань, пов'язаних з розширенням рухового досвіду учнів, розвитком уміння погоджувати рухи різних частин тіла, цілеспрямовано виконувати окремі дії та серії дій за інструкцією педагога, що є основою для формування в учнів просторового орієнтування.

- Розділ *«Розвиток тактильно-рухового сприймання»*. Різні предмети мають ряд властивостей, які неможливо пізнати за допомогою тільки, наприклад, зорового або слухового аналізатора. Формування відчуттів цього виду у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку значно ускладнено.

- Основним завданням розділу *«Сприймання форми, величини, кольору; конструювання предметів»* є поповнення та уточнення знань учнів про сенсорні еталони. З урахуванням особливостей психофізіологічного розвитку дітей

з інтелектуальними порушеннями стає ясно, що даний вид роботи вимагає системного і послідовного підходу. Програма передбачає ускладнення вимог не тільки до формування власне сенсорних еталонів (форми, величини, кольору), але й до вміння групувати предмети за різними (в тому числі самостійно виділеним) кількома ознаками, складати серіаційні ряди, порівнювати площинні та об'ємні фігури, використовувати різні прийоми вимірювання.

- Розділ *«Розвиток зорового сприймання»*. Школярі з інтелектуальною недостатністю мають ряд своєрідних особливостей зорового сприймання, які значно ускладнюють ознайомлення з навколишнім світом. До них відносяться: сповільненість, вузькість сприймання, недостатня диференційованість, зниження гостроти зору, що особливо заважає сприйняттю дрібних об'єктів або складових їх частин.

- Розділ *«Сприймання особливих властивостей предметів через розвиток дотику, нюху, баричних відчуттів, смакових якостей»* сприяє пізнанню навколишнього світу у всьому різноманітті його властивостей, якостей, смаків, запахів. Особливе значення надається розвитку дотику, так як недоліки його розвитку негативно позначаються на формуванні наочно-дієвого мислення.

- Розділ *«Розвиток слухового сприймання та слухової пам'яті»*. Значні відхилення, які спостерігаються в здійсненні мовної регуляції діяльності дитини з інтелектуальними порушеннями, мають у своїй основі недоліки слухового сприймання внаслідок їх малої диференційованості.

- Розділ *«Сприймання простору»* має принципове значення для організації навчального процесу в цілому. Ускладненість просторового орієнтування проявляється не тільки під час навчального процесу, але і в позаурочний час, коли гостро постає питання орієнтування в школі, на пришкольній території, прилеглих вулицях.

- Розділ *«Сприймання часу»* передбачає формування у дітей часових понять і уявлень: секунда, хвилина, година, доба, дні тижня, пори року.

Всі розділи програми курсу занять взаємопов'язані, по кожному сплановано ускладнення завдань від 1 класу до 4 класу. В основі запропонованої системи лежить комплексний підхід, який передбачає вирішення на одному занятті різних, але односпрямованих завдань з кількох розділів програми, що сприяють цілісному психічному розвитку дитини.

Тематичний план курсу занять *«Розвиток моторики і сенсорних процесів»* є варіативним і має адресну спрямованість на конкретну дитину або підгрупу учнів, які мають подібні труднощі.

Методи і прийоми реалізації програми

Програма передбачає розвиток і виховання дітей на занятті через навчання, гру, музику, рух, образотворчу діяльність і т.д. в процесі переважно спільної діяльності, що взаємно збагачує дітей, викликає позитивні емоції і почуття, сприяє оволодінню різними способами управління власною поведінкою. Важливою задачею є вироблення позитивної мотивації до навчання.

У процесі навчання дітей з інтелектуальними порушеннями доцільно використовувати такі методи і прийоми:

- спільні дії дитини і дорослого, дії по наслідуванню;
- дії дітей за зразком;
- дії з контурними зображеннями, використання прийомів накладення і обведення шаблонів, трафаретів для створення цілісного образу зображуваного предмета;

- попереднє розглядання, самостійне називання, показ по словесній інструкції педагога малюнків, картин, спеціально підібраних іграшок, картинок і т.п. ;
- співвіднесення предметів з відповідними їм зображеннями з подальшим їх називанням або вказівкою на них за допомогою жесту.

Обладнання

- іграшки та посібники для розвитку сенсомоторних функцій;
- іграшки та посібники для розвитку дрібної моторики, спортивний інвентар для розвитку великої моторики;
- обладнання для занять музикою, образотворчої діяльністю.

Програму подано за табличною структурою, що складається з кількох колонок. У колонці «Назва розділу, зміст корекційно – розвиткових занять» подано зміст навчання. Відповідно до дібраного змісту, у другій колонці наводяться ймовірно очікувані досягнення учнів, тобто ті знання та вміння, якими учні мають оволодіти в результаті засвоєння навчального матеріалу. Для дітей з інтелектуальними порушеннями помірного або тяжкого ступеню зміст навчання добирається індивідуально, навчальні досягнення виокремлено під спеціальним позначенням - *.

Орієнтована сітка розподілу годин корекційних занять за розділами програми

РОЗДІЛИ ПРОГРАМИ	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас
	Обстеження дітей; комплектація підгруп для корекційних занять	1	1	1
Розвиток моторики	4	15	14	5
Розвиток тактильно-рухового сприймання	3	7	5	4
Сприймання форми, величини, кольору; конструювання предметів	12	20	20	10
Розвиток зорового сприймання і зорової пам'яті	4	6	9	4
Сприймання особливих властивостей предметів через дотик, нюх, баричні відчуття, смакові якості	4	7	3	4
Розвиток слухового сприймання і слухової пам'яті	3	5	4	2
Сприймання простору	2	5	8	2
Сприймання часу	2	4	6	3
ВСЬОГО	35	70	70	35

Тематичне планування

1 клас, (35 годин)

Кількість годин	Назва розділу, зміст корекційно – розвиткових занять	Ймовірно очікувані результати
------------------------	---	--------------------------------------

<p>1</p>	<p><i>Розвиток дрібної моторики. Розвиток координації рухів кисті рук і пальців. Пальчикова гімнастика. Обводка долоні та пальців олівцем за допомогою дорослих. Розвиток навичок володіння письмовим приладдям (олівцем, ручкою). Корекція психофізичного напруження.</i></p>	<p>допомогою вчителя). *Розрізняє предмети, використані на уроці (за допомогою вчителя).</p> <p>Розрізняє пальці, що використовуються при виконанні вправ (*за допомогою чи за підказкою вчителя). Виконує зчіплення та розчіплення вказівних пальців (*за допомогою чи наслідуючи вчителя). Здійснює торкання великим пальцем почергово всіх інших (з надавллюванням). (*за допомогою чи за показом учителя). Здійснює згинання та розгинання переплетених пальців у зап'ястку (*за допомогою чи наслідуючи вчителя). Обводить долоню та пальці олівцем за допомогою дорослих. <i>Елементарно володіє олівцем, ручкою, як засобом письма.</i></p>
<p>1</p>	<p><i>Обведення за трафаретом (внутрішньому і зовнішньому) і штрихування. Складання малюнка шляхом наклеювання готових форм. Розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу (розташування елементів малюнка за зразком з урахуванням місця розміщення). Розвиток дрібної моторики та зорово-моторної координації. Розвиток самоконтролю діяльності (порівняння свого виробу із зразком). Розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу в процесі виготовлення аплікації.</i></p>	<p>Вміє орієнтуватися на площині аркуша паперу (розташовує елементи малюнка за зразком з урахуванням місця розміщення). Уміє на елементарному рівні (*за допомогою вчителя):</p> <ul style="list-style-type: none"> – проводити по контуру прямі, хвилясті, замкнуті лінії; – користуватися

		<p>графаретами, шаблонами, опорними точками під час малювання;</p> <ul style="list-style-type: none"> – відтворювати зображення простих предметів за поетапним зразком; – розфарбовувати зображення, намагаючись додержувати контури окремих елементів. <p>Порівнює свій виріб із зразком.</p> <p>Вміє виправляти помилки, діє згідно інструкцій.</p>
3	<p>Тактильно-рухове сприймання</p> <p>1</p> <p><i>Визначення на дотик величини предмета (великий - маленький).</i></p> <p><i>Дидактична гра «Чарівний мішечок».</i></p> <p>Розвиток тактильного сприймання на основі формування перцептивних дій (умінь обстежувати предмети за формою, розміром).</p> <p>1</p> <p>Вправи з розкачування пластиліну.</p> <p>Контурна аплікація з пластиліну і шматочків кольорового паперу.</p> <p>Розвиток умінь виконувати трудові операції за наочною опорою (показом, малюнком).</p>	<p>Вміє визначати на дотик предмети за величиною.</p> <p>Уміє співвідносити знайомі плоскі та об'ємні фігури.</p> <p>Уміє обстежувати предмети за формою, розміром.</p> <p>*Після кількарязового показу може показати великий – малий предмет.</p> <p>*З допомогою показує запропоновані дорослим предмети, тактильно обстежує їх.</p> <p>Виконує трудові операції з розминання пластиліну, розкачування, скачування, сплющування, примазування, зліплення частин.</p> <p>Уміє виконувати трудові операції за наочною опорою (показом, малюнком).</p> <p>*Виконує за наслідуванням (з допомогою): розми-</p>

1	<p>Вправи на координацію рухів руки та очей (нанизування намиста, зав'язування вузликів). Розвиток дрібної моторики, зорово-моторної координації.</p>	<p>нання, відривання, відрізання пластиліну (солоного тіста). *Виготовляє вироби під контролем.</p> <p>Вміє нанизувати намисто, зав'язувати шнурки, координуючи рухи руки та очей. *Намагається виконувати завдання за наслідуванням дорослого</p>
<p>12</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>	<p>Сприймання форми, величини, кольору; конструювання предметів <i>Призначення предметів. Шкільні предмети та приладдя.</i> Уявлення про розмір. Розвиток процесів пізнавальної діяльності – уваги, уваги, пам'яті шляхом формування у школярів нових знань про призначення шкільного приладдя.</p> <p>Поняття: «великий – малий». «Рожева башта». Вправа: будування башти відповідно зменшенню розмірів кубів. Збагачення словникового запасу новими словами-назвами.</p> <p>Вправа «Малювання великих і маленьких фігур». Вправа «Розклади круги від найбільшого до найменшого».</p>	<p>Має уявлення про призначення приміщень та частоживаних предметів у шкільному оточенні. Розпізнає предмети в шкільному оточенні. *Намагається користуватися шкільним приладдям за призначенням. *Може визначити великий чи малий предмет.</p> <p>Вміє візуально співставляти розміри предметів; будує згідно інструкції дорослого. Порівнює предмети за параметрами величин: великий – малий. *По можливості за допомогою вчителя учні повинні вміти сприймати розмір предметів шляхом накладання і прикладання; розпізнавати предмети визначеного розміру.</p> <p>Порівнює предмети за параметрами величин: великий – малий.</p>

1	<p>Поняття «довгий – короткий». «Червоні штанги».</p> <p>Вправа «Побудувати штанги відповідно збільшення (зменшення) їх розмірів».</p>	<p>Вміє самостійно виконувати графічні дії. Буде серіаційні ряди (3-4 предмета) за словесною інструкцією.</p> <p>*Буде серіаційні ряди за допомогою педагога.</p> <p>*Намагається з допомогою показати великі і маленькі фігури, дати предмет за вказівкою вчителя.</p> <p>Порівнює предмети за параметрами величин: довгий-короткий.</p> <p>Буде серіаційні ряди. Намагається діяти з урахуванням довжини предметів.</p> <p>*Намагається показати довгий – короткий.</p> <p>*Намагається розкласти штанги від короткої до довгої.</p>
1	<p>Поняття «високий - низький». Вправи «Намалюй ялинку».</p> <p>Завдання « Стань по росту».</p> <p>Розвиток мовлення шляхом засвоєння слів – назв величин (високий, низький, однакові по росту).</p> <p>Розвиток умінь діяти з урахуванням довжини предметів.</p> <p>Поняття «товстий – тонкий».</p>	<p>Порівнює предмети за параметрами величин: високий – низький.</p> <p>Буде серіаційні ряди (3-4 предмета).</p> <p>Використовує уявлення про параметри величин (висоти) у грі. Використовує в активному словнику слова–назви величин (високий, низький, однакові по росту).</p> <p>*Намагається з допомогою показати високий – низький.</p> <p>*Намагається з допомогою розкласти предмети (3) від</p>

1	<p>Гра на сприймання товщини на площині (на малюнках). Формування уявлень про пласкі та об'ємні предмети.</p>	<p>найбільшого по висоті до найменшого.</p> <p>Порівнює предмети за параметрами величин: товстий – тонкий. Будує серіаційні ряди (3-4 предмета). Розрізняє предмети за товщиною по пам'яті (на малюнках). Використовує знання у продуктивній діяльності та грі. Має уявлення про пласкі та об'ємні предмети. *Намагається показати товстий – тонкий предмет. *Намагається діяти за інструкцією вчителя.</p>
1	<p>Формування уявлення про колір. Основні кольори (червоний, синій, жовтий, зелений). «Кольорові таблички»: знаходження пар одного кольору. Введення в активний словник слів-назв кольорів (червоний, синій, жовтий, зелений). Введення в пасивний словник: білий, чорний.</p> <p>Формування поняття про форму. Виділення ознак форми. Класифікація предметів (круглі, трикутні, квадратні). "Світ навколо нас".</p>	<p>Вміє вибирати за назвою вивчені кольори під час ігор і в навколишньому середовищі. Використовує в активному словнику слова-назви кольорів (червоний, синій, жовтий, зелений), в пасивному словнику: білий, чорний. *Учні повинні вміти знаходити колір за еталоном, виділяти колір за назвою; групувати предмети за кольором, виділяти «зайвий» предмет; діяти за інструкцією вчителя щодо вибору означеного кольору.</p> <p>Визначає форму предметів, форму деталей предметів (будинки,</p>

		<p>машина тощо).</p> <p>Зображує геометричні фігури на папері в клітинку (по крапках, за зразком, самостійно).</p> <p>Вміє вибирати за назвою предмети певної форми, класифікувати їх (круглі, трикутні, квадратні). Використовує в активному словнику назви форм, з якими познайомились.</p> <p>*Учні повинні вміти розпізнавати предмети означеної форми; групувати предмети за формою, вилучати «зайвий» предмет.</p>
1	<p>Колективна робота «Казковий палац» з використанням геометричних фігур: квадрата, круга, трикутника.</p> <p>Складання розповіді-казки.</p>	<p>Вміє використовувати в продуктивній діяльності та іграх знайомі геометричні фігури: квадрат, трикутник, круг.</p> <p>Вміє придумати невелику розповідь, колективно обіграти (при керівній ролі дорослого).</p> <p>*Намагається діяти за інструкцією вчителя і при його допомозі.</p>
1	<p>Формування стереогностичного почуття.</p> <p>Геометричні тіла: куб, шар.</p> <p>Колективна робота: «Відгадай геометричні тіла на дотик».</p> <p>Зв'язок з реальним життям: предмети в навколишньому середовищі певної форми.</p> <p>Формування уявлень про відмінність форм предметів навколишнього середовища.</p>	<p>Вміє співвідносити знайомі пласкі та об'ємні фігури.</p> <p>На дотик знаходить потрібне геометричне тіло.</p> <p>*Намагається діяти за інструкцією вчителя і при його допомозі.</p> <p>Вміє діяти з предметами з урахуванням їх призначення, форми, величини.</p>

1	<p>Ігри на відстані з розпізнаванням геометричних форм.</p> <p>Дидактична гра «Кошик з предметами».</p> <p>Сортування.</p>	<p>Визначає зайвий предмет за формою.</p> <p>*За інструкцією вчителя намагається знайти і показати предмети в оточуючій дійсності, які називає чи показує вчитель.</p> <p>*Намагається використувати знайдені іграшки в сюжетній грі.</p> <p>Розрізняє геометричні фігури різного розміру і кольору.</p> <p>Визначає форму предметів на дотик, при зоровому сприйманні.</p> <p>Вибирає предмети за формою.</p> <p>Вміє співвідносити пласкі та об'ємні фігури. Використовує форми у продуктивній діяльності та іграх.</p> <p>Самостійно називає вивчені форми.</p> <p>Вміє сортувати предмети за певними ознаками.</p> <p>*Виконує завдання за зразком і за допомогою вчителя.</p>
4 1	<p><i>Розвиток зорового сприймання і зорової пам'яті</i></p> <p>Формування навичок зорового аналізу та синтезу (обстеження предметів, що складаються з 3-4 деталей, за інструкцією педагога).</p> <p>Розвиток уваги під час аналізу предмета.</p> <p>Розвиток мовлення на основі збагачення словника новими прикметниками, дієсловами.</p> <p><i>Вправи для профілактики та корекції зору</i></p>	<p>Вміє аналізувати (обстежувати) предмети, що складаються з 3-4 деталей.</p> <p>Вміє розбирати, складати предмети, що складаються з 3-4 деталей.</p> <p>Намагається використувати в мовленні вивчені прикметники, дієслова.</p> <p>*Виконує завдання за зразком і за допомогою</p>

1	<p><i>Знаходження відмінних і спільних ознак 2-х предметів різних груп. «Порівняй предмети».</i></p> <p>Розвиток мислення на основі групування спільних і відмінних ознак предметів.</p>	<p>вчителя.</p> <p>*Намагається скласти нескладну пірамідку, іграшку з 2-3 деталей.</p> <p>Вміє знаходити відмінні та спільні ознаки 2-х предметів різних підгрупи (одяг - меблі, овочі - фрукти).</p> <p>Вміє групувати предмети за спільними і відмінними ознаками.</p>
1	<p><i>Дидактична гра «Якої деталі не вистачає» (у столаніжки, у стільця - спинки, у відра - ручки)</i></p> <p><i>Дидактична гра «Що змінилося?».</i></p> <p>Розвиток вміння аналізувати зразок, порівнювати малюнки.</p>	<p>*Виконує завдання на порівняння за зразком і за допомогою вчителя.</p> <p>Вміє аналізувати зразок, порівнювати малюнки. Вміє визначати певні складові предметів, називає їх (колір, форму, розмір).</p> <p>*За допомогою вчителя розглядає зразок, показує елементи, деталі предметів, коли вчитель їх називає.</p> <p>*Намагається показати, якої деталі не стало.</p>
1	<p><i>Вибір кольорів за словесною інструкцією. Групування кольорів.</i></p> <p>Збагачення словника назвами вивчених кольорів.</p>	<p>Вибирає за назвою вивчені кольори.</p> <p>Здійснює групування предметів за кольором, розміром, призначенням. Використовує в мові слова-назви вивчених кольорів.</p> <p>*Може показати знайомі кольори, вибрати предмет певного кольору.</p> <p>*За зразком підбирає предмети одного кольору.</p>
4	<p>Сприймання особливих властивостей предметів</p> <p><i>Розвиток дотику (температурні відчуття: холодний –</i></p>	<p>Виконує тактильні дії з</p>

1	<p><i>гарячий - теплий), позначення словом своїх відчуттів.</i></p>	<p>предметами. Вміє розрізняти температури: холодний-гарячий-теплий. Називає предмети та їх температурну характеристику (холодний-гарячий-теплий). *За допомогою дорослого визначає холодний чи гарячий предмет, показує відчуття мімікою, жестами.</p>
1	<p><i>Смакові відчуття (солодкий, солоний, гіркий, кислий). Дидактична гра «Дізнайся за смаком». Позначення словом своїх відчуттів. Групування предметів за смаковими ознаками.</i></p>	<p>Диференціює за смаком: солодке, солоне, гірке, кисле. Вміє групувати предмети за смаком і знає назву: солодкий – солоний – гіркий – кислий. *За допомогою дорослого визначає солоне чи солодке, гірке, кисле на смак, показує відчуття мімікою, певними знаками.</p>
1	<p><i>Ознайомлення дітей з характерними запахами предметів та об'єктів живої й неживої природи (приємний - неприємний запах, відсутність запаху). Дидактична гра «Визначити за запахом».</i></p>	<p>Вміє визначати наявність або відсутність запаху предметів та об'єктів живої й неживої природи. Вміє вибрати предмет за запахом за допомогою або за словесною інструкцією. Реагує на запах. *За допомогою дорослого визначає предмети за запахом, показує відчуття мімікою, жестами.</p>
1	<p>Сприймання поверхні: гладкий - шорсткий. Тіла, що плавають. Розвиток зорового, тактильного сприймання на основі формування перцептивних дій</p>	<p>Розрізняє на дотик гладкий – шорсткий. Вміє визначити візуально поверхню предмета,</p>

		<p>охарактеризувати її (гладка– шорстка).</p> <p>Має уявлення про тіла, що плавають.</p> <p>*За допомогою дорослого після багаторазового показу намагається визначати, яка поверхня: гладка чи шорстка.</p>
3	<p><i>Розвиток слухового сприймання і слухової пам'яті.</i></p> <p>Розвиток слухового сприймання.</p> <p>1 Диференціація «голосний – тихий». Матеріал «Шумові коробочки».</p>	<p>Розрізняє голосне та тихе звучання.</p> <p>Визначає словом силу звучання.</p> <p>Сприймає на слух, розпізнає вивчені голосні та приголосні звуки ізольовано, у різних складах, словах.</p> <p>Вимовляє звуки голосно, тихо, голосом звичайної сили (*під контролем учителя).</p> <p>*Виконує завдання на визначення сили звуку по аналогії за допомогою шумових коробочок.</p>
	<p>1 Виділення і розрізнення звуків навколишнього середовища.</p> <p>Ознайомлення з побутовими шумами і з шумами природи.</p> <p>Дидактична гра «Дізнайся на слух»</p>	<p>Сприймає і виділяє звукові подразники.</p> <p>Диференціює побутові звуки і звуки навколишнього середовища.</p> <p>Визначає на слух, що звучить.</p> <p>*Виконує завдання на визначення сили звуку по аналогії за допомогою вчителя.</p>
	<p>1 Розрізнення музичних звуків і звуків навколишнього середовища (шелест листя, скрип снігу, шум шин).</p>	<p>Має уявлення про музичні інструменти.</p> <p>Диференціює музичні звуки і звуки навколиш-</p>

		<p>нього середовища.</p> <p>Вміє відтворити почуте.</p> <p>*Намагається з допомогою розрізнити джерело звуку.</p> <p>*Виконує завдання на визначення сили звуку по аналогії за допомогою дорослого.</p>
<p>2</p> <p>1</p>	<p>Сприймання простору</p> <p><i>Знаходження, показ і по можливості називання основних частин тіла та обличчя на ляльці, м'якій іграшці (різного розміру).</i></p> <p><i>Орієнтування на власному тілі (права/ліва / рука/нога, права/ліва частина тіла).</i></p> <p>Розвиток спостережливості, аналізу, узагальнення, порівняння, пізнавальної активності шляхом формування уявлень про схему власного тіла.</p> <p>Збагачення словникового запасу назвами частин тіла та обличчя.</p> <p>Орієнтування в приміщенні (класна кімната).</p> <p>Визначення розташування предметів у приміщенні.</p> <p>Формування зорового, кінестетичного та тактильно-вібраційного контролю при виконанні рухової дії.</p> <p>Розвиток просторово-часової орієнтації, точності відтворення просторових, часових параметрів рухів.</p>	<p>Вміє виділяти себе в просторі (стою справа від..., зліва від мене знаходиться...)</p> <p>Називає частини обличчя: голова, обличчя, щоки, очі, вуха, рот, ніс.</p> <p>Показує їх на собі, ляльці, м'якій іграшці.</p> <p><i>Самостійно орієнтується на власному тілі: показує тіла, праву/ліву половини тіла.</i></p> <p>*Намагається показати частини тіла та обличчя.</p> <p>Намагається візуально контролювати себе при виконанні рухових дій.</p> <p>Намагається з точністю відтворити просторові, часові параметри рухів (за інструкцією та показом).</p> <p>Показує та називає, де розташований той чи інший предмет в приміщенні.</p> <p>*Намагається за допомогою вчителя орієнтуватися у приміщенні; рухати предмети у заданому напрямку (вперед – назад, перед собою – за спину).</p>
<p>2</p> <p>1</p>	<p>Сприймання часу</p> <p><i>Впізнання і по можливості називання найпростіших явищ погоди (холодно, тепло, йде дощ, йде сніг).</i></p> <p><i>Зображення відповідних явищ природи за допомогою імітаційних дій.</i></p>	<p>Використовує в активному словнику відповідну лексику (тепло,</p>

<p>1</p>	<p>Розвиток наочно-дійового та наочно-образного мислення шляхом сприймання, обстеження, аналізу погодних явищ.</p> <p><i>Пори року. Подорож у казку. 12 місяців. Зміна пори року.</i></p> <p>Частини доби (ранок, день, вечір, ніч).</p> <p>Формування уявлення про взаємозв'язок частин доби з діяльністю людини (в день діти грають, навчаються, вночі – сплять).</p>	<p>холодно, ясно, хмарно, сніг, лід, дощ, вітер тощо). Розрізняє і називає погодні явища різних пір року (сніг, лід, сонце світить, та не гріє, відліт птахів, жовтіє листя, спека, тощо).</p> <p>*Виконує завдання по аналогії за допомогою вчителя.</p> <p><i>*За допомогою імітацій-них дій показує відповідні явища природи.</i></p> <p>За допомогою вчителя пояснює: залежність змін у живій природі від погодних явищ.</p> <p>За малюнками визначає послідовність і називає частини доби (ранок, день, вечір, ніч).</p> <p>Може встановити взаємозв'язок частин доби з діяльністю людини (в день діти грають, навчаються, вночі – сплять).</p> <p>*Має уявлення про діяльність людини протягом дня (зранку – прокидаються, снідають, ідуть в школу, дорослі на роботу, увечері – вертаються додому, вечеряють і т. д.).</p> <p>*Впізнає та називає (показує) за малюнками різні пори року.</p>
----------	---	--

Досягнення учнів на кінець першого року корекції:

- розрізняє основні просторові характеристики рухової дії; основні частини тіла, задіяні при виконанні вправи (за допомогою вчителя);
- вміє узгоджувати рухи різних частин тіла;

- виконує певні дії та рухи *за інструкцією педагога*;
- розрізняє пальці, що використовуються при виконанні вправ;
- виконує зчіплення та розчіплення вказівних пальців;
- здійснює згинання та розгинання переплетених пальців у зап'ястку;
- обводить *долоню та пальці олівцем за допомогою дорослих*;
- *елементарно володіє олівцем, ручкою, як засобом письма*;
- вміє орієнтуватися на площині аркуша паперу (розташовує елементи малюнка за зразком з урахуванням місця розміщення);
- уміє: проводити по контуру прями, хвилясті, замкнуті лінії;
 - користуватися трафаретами, шаблонами, опорними точками під час малювання;
 - відтворювати зображення простих предметів за поетапним зразком;
 - розфарбовувати зображення, намагаючись дотримувати контури окремих елементів;
- вміє визначати на дотик предмети за величиною;
- уміє співвідносити знайомі плоскі та об'ємні фігури;
- уміє обстежувати предмети за формою, розміром;
- виконує трудові операції з розминання пластиліну, розкачування, скачування, сплющування, примазування, зліплення частин;
 - вміє нанизувати намисто, зав'язувати шнурки, координуючи рухи руки та очей;
- має уявлення про призначення приміщень та частоуживаних предметів у шкільному оточенні;
 - вміє візуально співставляти розміри предметів;
 - порівнює предмети за параметрами величин: великий – малий, довгий-короткий, високий – низький, товстий – тонкий;
- вміє самостійно виконувати графічні дії;
- будує серіаційні ряди (3-4 предмета) за словесною інструкцією;
- вміє вибрати за назвою вивчені кольори під час ігор і в навколишньому середовищі;
 - визначає форму предметів, форму деталей предметів;
 - зображує геометричні фігури на папері в клітинку (по крапках, за зразком, самостійно);
 - вміє вибрати за назвою предмети певної форми, класифікувати їх (круглі, трикутні, квадратні);
 - вміє придумати невелику розповідь, колективно обіграти (при керівній ролі дорослого);
 - на дотик знаходить потрібне геометричне тіло;
 - вміє діяти з предметами з урахуванням їх призначення, форми, величини;
 - визначає зайвий предмет за формою;
 - розрізняє геометричні фігури різного розміру і кольору;
 - визначає форму предметів на дотик, при зоровому сприйманні;
 - вміє аналізувати (обстежувати), розбирати, складати предмети, що складаються з 3-4 деталей;
 - вміє знаходити відмінні та спільні ознаки 2-х предметів різних підгрупи (одяг - меблі, овочі - фрукти);

- вміє групувати предмети за спільними і відмінними ознаками;
- здійснює групування предметів за кольором, розміром, призначенням;
- вміє розрізняти температури: холодний-гарячий-теплий;
- диференціює за смаком: солодке, солоне, гірке, кисле;
- вміє визначати наявність або відсутність запаху предметів та об'єктів живої й неживої природи;
- розрізняє на дотик гладкий – шорсткий;
- сприймає на слух, розпізнає вивчені голосні та приголосні звуки ізольовано, у різних складах, словах;
- сприймає і виділяє звукові подразники;
- диференціює музичні звуки і звуки навколишнього середовища;
- вміє виділяти себе в просторі (стою справа від..., зліва від мене знаходиться...);
- називає частини обличчя: голова, обличчя, щоки, очі, вуха, рот, ніс;
- розрізняє і називає погодні явища різних пір року;
- за малюнками визначає послідовність і називає частини доби (ранок, день, вечір, ніч);
- може встановити взаємозв'язок частин доби з діяльністю людини (в день діти грають, навчаються, вночі – сплять).

***Орієнтовні вимоги до стану сформованості життєвої компетентності учнів на кінець року:**

- виконує різні види ходьби та бігу (за допомогою учителя);
- виконує котіння великого м'яча у заданому напрямку (за допомогою вчителя);
- виконує присідання та вставання (за допомогою вчителя);
- розрізняє предмети, використані на уроці (за допомогою вчителя);
- за допомогою чи наслідуючи вчителя виконує зчіплення та розчіплення вказівних пальців;
- за допомогою чи наслідуючи вчителя здійснює згинання та розгинання переплетених пальців у зап'ястку;
- за допомогою вчителя намагається проводити по контуру прямі лінії; користуватися трафаретами, шаблонами, розфарбовувати зображення;
- після кількарядового показу може показати великий – малий предмети;
- з допомогою показує запропоновані дорослим предмети, тактильно обстежує їх;
- виконує за наслідуванням (з допомогою): розминання, відривання, відрізання пластиліну (солоного тіста);
- намагається користуватися шкільним приладдям за призначенням;
- може визначити великий чи малий предмет;
- по можливості за допомогою вчителя учні повинні вміти сприймати розмір предметів шляхом накладання і прикладання; розпізнавати предмети визначеного розміру;
- буде серіаційні ряди за допомогою педагога;
- намагається розкласти штанги від короткої до довгої;
- намагається розкласти предмети (3) від найбільшого по висоті до найменшого;
- намагається показати товстий – тонкий предмет;
- вміє знаходити колір за еталоном, виділяє колір за назвою; групує предмети за кольором, виділяє «зайвий» предмет;

- за інструкцією вчителя намагається знайти і показати предмети в оточуючій дійсності, які називає чи показує вчитель;
- намагається скласти нескладну пірамідку, іграшку з 2-3 деталей;
- виконує завдання на порівняння за зразком і за допомогою вчителя;
- за допомогою вчителя розглядає зразок, показує елементи, деталі предметів, які вчитель називає;
- намагається показати, якої деталі не стало;
- може показати знайомі кольори, вибрати предмет певного кольору;
- за зразком підбирає предмети одного кольору;
- за допомогою дорослого визначає холодний чи гарячий предмет, показує відчуття мімікою, жестами;
- за допомогою дорослого визначає солоне чи солодке, гірке, кисле на смак, показує відчуття мімікою, певними знаками;
- за допомогою дорослого визначає предмети за запахом, показує відчуття мімікою, жестами;
- за допомогою дорослого після багаторазового показу намагається визначити, яка поверхня: гладка чи шорстка;
- під контролем учителя вимовляє звуки голосно, тихо, голосом звичайної сили;
- намагається з допомогою розрізнити джерело звуку;
- намагається показати частини тіла та обличчя;
- намагається за допомогою вчителя орієнтуватися у приміщенні; рухати предмети у заданому напрямку (вперед – назад, перед собою – за спину);
- за допомогою імітаційних дій показує відповідні явища природи;
- має уявлення про діяльність людини на протязі дня (зранку – прокидаються, снідають, ідуть в школу, дорослі на роботу, увечері – повертаються додому, вечеряють і т. д.);
- впізнає та називає (показує) за малюнками різні пори року.

Тематичне планування

2 клас (70 годин)

Кількість годин	Назва розділу, зміст корекційно – розвиткових занять	Ймовірно очікувані результати
1	Обстеження дітей; комплектація підгруп для корекційних занять	
15 2	Розвиток моторики <i>Розвиток великої моторики (Ходьба: зі зміною площі опори; по колу; парами; з переступанням через предмет; по предмету; з мішечком з піском чи з іншим предметом на голові; похилою площиною. Метання: підкидання та ловля великих і малих м'ячів; метання малого м'яча однією рукою (чергуючи руки) вільним способом у горизонтальну ціль.).</i>	Вміє виконувати певні рухи і дії (ходити зі зміною площі опори, по колу, переступаючи через предмети, по похилій площині). Розрізняє основні просторово-часові характеристики рухових дій (*за допомогою чи при підказці вчителя).

	<p>Розвиток спритності та орієнтування в просторі, формування координованості рук, розвиток уявлень про характеристики рухів.</p>	<p>Сприймає звернене мовлення вчителя.</p> <p>Відповідає (усно, *жеста-ми) на короткі запитання в межах знайомого мовленнєвого матеріалу (*за допомогою чи при підказці вчителя).</p> <p>*Виконує ходьбу по колу, парами, з переступанням через предмет (за допомогою чи наслідуючи вчителя).</p> <p>*Виконує приставний крок та крок галопу під музично-ритмічний супровід.</p> <p>Намагається узгоджувати дії і рухи різних частин тіла; вправляється в рівновазі.</p> <p>Виконує дії і рухи за словесною інструкцією педагога.</p> <p>*Використовує здобуті рухові навички для заданої імітації (ходьбу, стрибки, повзання тощо).</p> <p>*Намагається мімікою передати своє ставлення до того чи іншого предмета, явища.</p> <p>Виконує дії і рухи за словесною інструкцією педагога.</p> <p>Використовує засвоєний словник в межах знайомого мовленнєвого матеріалу.</p> <p>Вміє використовувати набуті вміння та навички під час самостійної діяльності.</p> <p>*Вміє узгоджувати свої дії з діями інших учнів (за допомогою вчителя).</p> <p>Розрізняє пальці кисті, що використовуються при виконанні вправи (за допомогою чи при підказці</p>
1	<p><i>Динамічна та статична координація, пластичність і спритність рухів.</i></p> <p><i>Швидкість і точність, одночасність рухів.</i></p> <p><i>Міміка.</i></p> <p>Розвиток статичних силових якостей та навчання контролю за положенням тіла в просторі.</p>	
1	<p><i>Цілеспрямованість виконання дій і рухів за інструкцією педагога. Ігрові тренінги "Спортивні змагання Буратіно і його друзів"</i></p> <p><i>Формування почуття рівноваги («доріжка слідів»).</i></p> <p>Виховання самостійності, розвиток статично динамічної рівноваги, розвиток рухових якостей.</p>	

<p>2</p>	<p>Розвиток координації рухів кисті рук і пальців.</p> <p>Кистьова та пальчикова гімнастика.</p> <p>Почергове постукування пальцями однієї руки.</p> <p>Розвиток пізнавальних процесів, загальної та дрібної моторики, координації рухів, комунікативних навичок та збагачення словникового запасу.</p> <p>Створення позитивних психологічних умов для роботи.</p>	<p>вчителя).</p> <p>Виконує почергове постукування пальцями однієї руки (за допомогою чи за показом учителя).</p> <p>*Здійснює почергове та одночасне стискання пальців в кулак та розтискання, торкання великим пальцем почергово всіх інших з надавлюванням (за допомогою чи наслідуючи вчителя).</p> <p>*Виконує згинання та розгинання пальців на витягнутих вперед руках, кругові рухи кистями (за допомогою чи наслідуючи вчителя).</p>
<p>1</p>	<p><i>Вивчення декількох видів штрихувальних ліній. Малювання, штрихування, обведення, за трафаретом. Обводка долоні та пальців олівцем самостійно чи за допомогою дорослого.</i></p>	<p>Вміє самостійно обводити, штрихувати складні форми.</p> <p>Володіє вмінням штрихувати в різних напрямках, з різною силою, різними видами штрихувальних ліній.</p> <p>Уміє (*за допомогою вчителя) проводити по контуру прямі, хвилясті, замкнуті лінії.</p> <p>Уміє користуватися трафаретами, шаблонами, опорними точками під час малювання (самостійно і *за допомогою дорослого).</p> <p>Відтворює зображення простих предметів за зразком.</p> <p>Розфарбовує зображення на свій вибір, додержуючись контурів окремих елементів.</p> <p>Обводить долоню та пальці олівцем.</p> <p>*Володіє олівцем, ручкою, як засобом письма.</p> <p>Має елементарне поняття про будову тіла (основні частини тіла) людини.</p> <p>Вміє назвати та*показати на собі основні частини тіла та</p>

2	<p><i>Розвиток координації рухів руки й очей, показ на собі основних частин тіла та обличчя (руки, ноги, голова, очі, ніс, вуха і т.п.).</i></p>	<p><i>обличчя (руки, ноги, голова, очі, ніс, вуха і т.п.).</i> <i>Узгоджує рухи рук і очей при виконанні певних завдань.</i></p> <p>Має певні уявлення про форму, забарвлення предметів, будову складових частин предметів, їх розмір, просторові відношення. Вміє за зразком відтворювати ціле. *Виконує завдання за допомогою дорослого.</p> <p>Вміє обстежувати предмети за формою, забарвленням, розміром, розташуванням у просторі. Намагається самостійно виконати завдання, спираючись на власний досвід.</p>
2	<p><i>Розвиток координації рухів руки й очей. Малюємо другу половинку картинки.</i></p> <p>Збагачення уявлень про форму, забарвлення предметів, будову складових частин, їх розмір, просторові відношення</p>	<p>Вміє виконувати графічні роботи на певну тематику. Уміє (*за допомогою вчителя) користуватися трафаретами-мірками. Передає за зразком будову найпростішого орнаменту з геометричних форм в готовій геометричній формі. *Виконує завдання за шаблоном за допомогою дорослого.</p>
2	<p>Розфарбовування контурного зображення олівцями, фломастерами. Виконання графічних робіт під диктовку "Геометричний орнамент".</p> <p>Розвиток зорового, тактильного сприймання на основі формування перцептивних дій (умінь обстежувати предмети за формою, забарвленням, розміром, розташуванням у просторі). Корекція просторових уявлень.</p>	<p>Має уявлення про папір, пластилін. Вміє виконувати аплікації, використовуючи різноманітний матеріал. Має уявлення про просторове розташування деталей (зліва, справа, посередині, перед, біля). *Виконує трудові операції вдавлювання, розплющування пальцями з допомогою.</p>

<p>1</p>	<p>Аплікація з пластиліну і шматочків кольорового паперу. Розвиток координації рухів, формування охайності та організованості.</p>	<p>*Створює окремі композиції з відомих казок разом з вчителем.</p> <p>Називає властивості картону та паперу, знає засоби праці (називає їх за показом учителя). Розмічає разом з вчителем картон за шаблоном та ріже ножицями по лініях розмітки. Виготовляє закладки (викладає орнамент).</p> <p>*Розрізняє предмети, матеріали та їх призначення за запитаннями вчителя *Намагається різати ножицями по лінії розмітки. *Виготовляє вироби із паперу за наочною опорою та допомогою вчителя.</p>
<p>1</p>	<p>Згинання паперу. Вирізання ножицями прямих смуг. Розвиток моторики. Формування охайності, організованості.</p>	<p>Вміє визначати на дотик предмети за величиною. Уміє співвідносити знайомі плоскі та об'ємні фігури. *Уміє обстежувати предмети за формою, розміром. Намагається самостійно скласти казку за поданим початком і знайомими персонажами. *Вміє інсценувати знайому казку з допомогою вчителя.</p>
<p>7</p>	<p>Тактильно-рухове сприймання Визначення на дотик величини предмета (великий - маленький). Вчимося складати казку.</p>	<p>Вміє визначати на дотик предмети за величиною. Уміє співвідносити знайомі плоскі та об'ємні фігури. *Уміє обстежувати предмети за формою, розміром. Намагається самостійно скласти казку за поданим початком і знайомими персонажами. *Вміє інсценувати знайому казку з допомогою вчителя.</p>

2	<p>Сенсорні вправи, які допомагають розвитку мовлення: «Прищіпки в кошику», «Застібки», «Розв’язування і зав’язування бантиків», «Котушки», «Перекладання намиста», «Відкрий замок».</p>	<p>Вміє самостійно виконувати певні завдання за інструкцією вчителя, пояснювати послідовність виконання.</p> <p>Намагається координувати дії рук і очей.</p> <p>*Виконує завдання за допомогою дорослого.</p>
2	<p>Сенсорні вправи для зміцнення м’язів руки: «Пінцет», «Вишивання по картону», «Знайди іграшки в певній послідовності».</p> <p>Малювання в готовій геометричній формі (колі, прямокутнику, квадраті).</p>	<p>Виконує завдання за словесною інструкцією або технологічною картою.</p> <p>Виготовляє зразки стібків на папері.</p> <p>*Намагається виконати елементарні стібки на картоні по проколу.</p> <p>Уміє (*за допомогою вчителя) за зразком передавати в малюнку основні характерні риси предмету зображення; за допомогою ліній та кольору зображувати предмети простої форми.</p>
1	<p>Робота з пластиліном (розкочування прямими і коловими рухами, розминання, розривання на великі шматки, вдавлювання, розплющення, примазування і т.д.).</p> <p>Поняття про деталі, частини. Ціле і частини. Макет.</p> <p>Просторове розташування деталей на макеті (зліва, справа, посередині, перед, за, біля).</p>	<p>Має уявлення про просторове розташування деталей (зліва, справа, посередині, перед, біля).</p> <p>З’єднує деталі примазуванням.</p> <p>*Виконує трудові операції вдавлювання, розплющування пальцями з допомогою.</p> <p>Оздоблює виріб за вказівкою вчителя.</p> <p>*Виконує операції з’єднання окремих деталей способом примазування під контролем вчителя.</p> <p>Має елементарні уявлення про сполучення деталей.</p> <p>Організовує робоче місце для роботи з конструктивом та для проведення дидактичних</p>

1	<p><i>Об'єднання фігур в групи по формі (шари, куби, кола, квадрати, ромби).</i> <i>Дидактична гра «До кожної фігури підбери предмети, схожі за формою»</i></p>	<p>геометричні фігури: круг, квадрат, трикутник. *Учні за допомогою вчителя повинні вміти: розрізняти, обирати та по можливості називати геометричні фігури; групувати предмети за формою; розпізнавати «зайвий» предмет.</p> <p><i>Уміє об'єднувати фігури по формі, кольору, розміру в групи.</i> <i>Уміє підбирати предмети, схожі за формою до кожної фігури.</i> <i>Розрізняє предмети за формою, співставляє, порівнює.</i> *Виконує завдання за допомогою дорослого.</p>
2	<p><i>Співвіднесення площинних та об'ємних фігур (дидактичні ігри «Де, чий будиночок?», «Коробка форм» і т.п.).</i></p>	<p>Має уявлення про пласкі та об'ємні предмети. <i>Намагається самостійно порівнювати площинні та об'ємні фігури.</i> <i>Уміє співвідносити предмети на малюнку і в реальному житті.</i> *За допомогою вчителя розрізняє площинні та об'ємні фігури; виконує з ними певні ігрові дії.</p>
2	<p><i>Робота з геометричним конструктором.</i> Розвиток дрібної моторики в процесі виконання трудових операцій.</p> <p>Конструктивні трикутники.</p>	<p><i>Самостійно складає візерунки із геометричного конструктора.</i> <i>Підбирає елементи за кольором і розміром.</i> <i>Уміє аналізувати зразок, співставляти.</i> *Має елементарні поняття про основні геометричні форми. *Виконує побудови з геометричного конструктора різних форм з допомогою. *За зразком і самостійно складає нові фігури, візерунки з трикутників. Уміє аналізувати зразок, працювати із схемами. Самостійно визначає зайвий предмет або предмет, якого не</p>

	<p>«Побудуй з трикутників нові фігури: квадрат, ромб, прямокутник», «Створи композицію».</p> <p><i>Дидактична гра «Що змінилося?» (3-4 предмета)</i></p> <p>Обстеження величини предметів шляхом накладання і прикладання (спочатку пропонуються два предмети контрастного і однакового розміру).</p> <p>Порівняння розміру трьох і більшої кількості предметів з еталоном</p> <p><i>Моделювання за зразком.</i> <i>Виконання дій з предметами та іграшками різної величини.</i></p> <p><i>Кольори і відтінки предметів. АРТ-тренінг "Подорож в країну кольору".</i> <i>Знайомство з білим і чорним кольорами.</i> Розрізнення та використання кольорів. <i>Дидактична гра «Підбери колір».</i> <i>Введення назв кольорів і відтінків в словник дітей.</i></p>	<p>вистачає.</p> <p>Уміє порівнювати предмети за величиною шляхом накладання або додаванням елементу, якого не вистачає.</p> <p>Вміє самостійно виконувати певні завдання за інструкцією вчителя, пояснювати послідовність виконання.</p> <p>Будує серіаційні ряди (3-4 предмета) за словесною інструкцією.</p> <p>*Виконує завдання за допомогою дорослого.</p> <p>Уміє працювати з різним конструктором (дерев'яним, паперовим, з пластмаси).</p> <p>Самостійно виготовляє моделі і включає їх в сюжетно-рольові ігри.</p> <p>Розрізняє моделі за величиною, співвідносить їх під час гри.</p> <p>*За допомогою вчителя виготовляє прості моделі з конструктора, виконує з ними ігрові дії.</p> <p>Розрізняє та називає кольори: червоний, синій, зелений, жовтий, коричневий, жовтогарячий, чорний, білий, сірий.</p> <p>Визначає потрібні кольори залежно від змісту зображення.</p> <p>Перевіряє правильність виконання зображення шляхом порівняння результату з натурою або зразком.</p> <p>*Показує картинки певного кольору, співставляє картинки одного кольору.</p> <p>*З допомогою вчителя</p>
2		
1		
2		

<p>1</p>	<p><i>Розрізнення і позначення вивчених кольорів. "Пригоди в країні кольору". Малювання візерунка.</i></p> <p>Розвиток наочно-дійового та наочно-образного мислення на основі порівняння елементів візерунка між собою за формою, кольором, розташуванням.</p>	<p>підбирає олівці певного кольору для розмалювання зразка.</p> <p>Самостійно називає, *показує, розрізняє вивчені кольори.</p> <p>Наводить приклади предметів відповідного кольору: *визначає колір предметів. *Вибирає за зразком і за назвою.</p> <p>Знаходить зайвий предмет за кольором.</p> <p>Має уявлення про структуру візерунка (повторення, чергування елементів, симетрію), його форму, забарвлення.</p> <p>За зразком створює візерунок із геометричних фігур (<i>квадрата, круга, прямокутника, трикутника</i>) у смузі, дотримуючись чергування або повторення за формою і забарвленням. *Працює з шаблонами.</p>
<p>2</p>	<p><i>Диференціювання об'ємних форм в процесі конструювання за зразком; чергування форм в аплікації.</i></p> <p>Формування умінь самостійного виконання практичних завдань за інструкцією.</p>	<p>Має початкові знання про об'ємні предмети (деталі, деталі парні), їх застосування та технологію виготовлення.</p> <p>Уміє самостійно розмічати папір за трафаретом, шаблоном, різати ножицями по лінії розмітки, вирізає деталі, що мають геометричні форми, склеювати частини виробу.</p> <p>Уміє склеювати зігнуті під прямим кутом частини виробу для отримання <i>об'ємних форм</i>.</p> <p>*За допомогою вчителя виконує аплікацію, використовуючи підготовлені елементи.</p>

2	<p><i>Складання цілого з частин (3 - 4 деталі) на розрізному наочному матеріалі (картон, папір).</i></p>	<p>Знає технологію виготовлення предметів, що складаються з 3-4 деталей.</p> <p>Уміє самостійно розмічати папір за трафаретом, шаблоном, різати ножицями по лінії розмітки, вирізає деталі, що мають геометричні форми, склеювати частини виробу.</p> <p>Конструює меблі з паперових коробочок за інструкційною картою, малюнками, зразками.</p> <p>Виготовляє коробочки із паперу, меблі з коробочок за наочною опорою.</p> <p>*Виконує завдання з конструювання з паперу за шаблонами, підготовленими вчителем.</p>
6	<p><i>Розвиток зорового сприймання і зорової пам'яті</i></p> <p><i>Формування навичок зорового аналізу і синтезу (обстеження предметів, що складаються з 2-3 деталей, за інструкцією педагога)</i></p> <p><i>Знаходження відмінних і спільних ознак 2-х предметів. «Порівняй предмети».</i></p> <p><i>Знаходження «зайвої» іграшки, картинки.</i></p>	<p>Розуміє спосіб порівняння предметів за розміром.</p> <p>Розпізнає розмір предметів.</p> <p>Знаходить предмети означеного розміру, що складаються з 2-3 деталей.</p> <p>Вибирає за зразком та за словесною інструкцією.</p> <p>*Виконує завдання за допомогою дорослого.</p> <p>Порівнює два предмети, які відрізняються одним параметром самостійно або *під контролем вчителя.</p> <p>Використовує терміни для позначення розмірів предметів</p>

1	<p>Виділення однієї суттєвої ознаки: підбери предмети одного кольору, але різної форми та розміру.</p>	<p>при їх порівнянні. Порівнює групи предметів. Порівнює два, три предмети, які відрізняються одним або кількома параметрами різними способами. *За допомогою вчителя знаходить «зайву» іграшку, картинку.</p> <p>Уміє групувати предмети за однією суттєвою ознакою – кольором. Вибирає предмети одного кольору, незважаючи на форму та розмір. Уміє пояснити свій вибір. *Виконує завдання за допомогою дорослого.</p>
1	<p>Підбери предмети однієї форми, але різного кольору.</p>	<p>Уміє групувати предмети за однією суттєвою ознакою – формою. Самостійно визначає форми предметів (кругла, трикутна, чотирикутна). Вибирає предмети однієї форми, незважаючи на колір. Уміє пояснити свій вибір. *Виконує завдання за допомогою дорослого.</p>
1	<p>Підбери предмети одного розміру, але різної форми і кольору</p>	<p>Уміє групувати предмети за однією суттєвою ознакою – розміром. Самостійно “на око” визначає розмір предмета (великий, малий, однакові за розміром). Вибирає предмети одного розміру, незважаючи на форму і колір. Самостійно пояснює свій вибір. *Виконує завдання за допомогою дорослого.</p>

<p>7</p> <p>1</p> <p>1</p>	<p><i>Сприймання особливих властивостей предметів</i></p> <p>Поняття «шорсткий – гладкий».</p> <p>Складання однакових пар шершавих табличок на дотик.</p> <p>Зв'язок з реальним життям: знаходження в навколишній дійсності різних предметів з шорсткою поверхнею (кора, пісок, м'яч, кубики, дерев'яні іграшки).</p> <p>Розвиток почуття важкості (баричні відчуття). <i>Поняття маси:</i> важкий, легкий; важче, легше, однакові за масою.</p> <p>Розташування трьох предметів, різних за вагою (легкий, важче, важкий). Матеріал: вагові таблички.</p> <p>Незалежність маси від об'єму та розміру предметів.</p> <p>Розвиток смаку. Матеріал «смакові</p>	<p>Розрізняє на дотик гладкий – шорсткий.</p> <p>Вміє визначити візуально поверхню предмета, охарактеризувати її (гладка–шорстка).</p> <p>Будує серіаційні ряди від гладкішого до більш шорсткого.</p> <p>*Уміє знаходити в навколишній дійсності різні предмети з шорсткою поверхнею, визначати їх на дотик.</p> <p>*За допомогою дорослого підбирає на дотик однакові пари табличок.</p> <p>Розуміє поняття важкий, легкий предмет.</p> <p>Порівнює масу двох предметів шляхом зважування їх на долонях.</p> <p>Порівнює три предмети за масою, один із яких є еталоном. Визначає результати співставлення предметів за масою словами важче, легше.</p> <p>Класифікує предмети за масою.</p> <p>Розташовує три предмети за їх масою від легкого до важкого і навпаки (побудова серіаційного ряду).</p> <p>Порівнює предмети однакового об'єму, але різної маси.</p> <p>*Виконує завдання за допомогою дорослого.</p> <p>Диференціює за смаком: солодке, солоне, гірке, кисле. Вміє групувати продукти за смаком і знає назву: солодкий,</p>
----------------------------	---	---

1	<p>баночки».</p> <p>Поняття : солодкий, гіркий, кислий, солоний, терпкий.</p> <p>Ознайомлення з продуктами, що мають такі смаки.</p>	<p>гіркий, кислий, солоний, терпкий.</p> <p>*Виконує завдання за допомогою дорослого.</p>
1	<p>Температурні відчуття. Поняття «гарячий–теплий- холодний».</p> <p>Матеріал «теплові таблички», малюнки, побутові предмети.</p> <p>Зв’язок з реальним життям: обережне поводження з гарячими предметами.</p>	<p>Уміє візуально і “на дотик” визначати, який предмет (холодний, гарячий, теплий).</p> <p>За малюнком визначає температуру в різні пори року (холодно, тепло, морозно, спекотно).</p> <p>*Виконує завдання за допомогою дорослого.</p> <p>Використовує засвоєний словник в межах знайомого мовленнєвого матеріалу.</p> <p>Дотримується певних правил при поводженні з гарячими предметами.</p>
1	<p>Ознайомлення дітей з характерними запахами предметів та об’єктів живої та неживої природи.. Розрізнення різних сортів мила.</p> <p>Ігри « Розрізнення запахів на відстані».</p>	<p>Вміє визначати наявність або відсутність запаху предметів та об’єктів живої й неживої природи.</p> <p>Вміє вибирати предмет за запахом *за допомогою або за словесною інструкцією.</p> <p>Реагує на запах.</p> <p>Уміє розрізняти за запахом предмети на відстані.</p>
1	<p>Дидактична гра «Корзина з овочами».</p> <p>Підбери за смаком солодкі, солоні та гіркі овочі.</p>	<p>Уміє впізнати овоч і назвати його ознаки: великий – маленький, солоний - солодкий – гіркий; визначити колір, форму.</p> <p>Уміє описати запропонований овоч за планом.</p> <p>Може визначити де використовується той чи інший овоч.</p> <p>Використовує засвоєний словник в межах знайомого мовленнєвого матеріалу.</p> <p>*Уміє невербально</p>

1	<p>Дидактична гра «Корзина з продуктами». Підбери за смаком солоні, солодкі, продукти.</p>	<p>класифікувати овочі за смаком; підбирає певні предмети за інструкцією вчителя.</p> <p>Уміє впізнати предмет і назвати його ознаки: великий – маленький, солоний - солодкий.</p> <p>*Уміє підбирати предмети по аналогії, словесній інструкції.</p> <p>Може назвати, де використовується цей продукт, що можна з нього приготувати.</p> <p>Використовує засвоєний словник в межах знайомого мовленнєвого матеріалу.</p>
5 1 1 1	<p><i>Розвиток слухового сприймання і слухової пам'яті</i></p> <p><i>Виділення і розрізнення звуків навколишнього середовища. Дидактична гра «Дізнайся на слух».</i></p> <p>Розвиток слухового сприймання. Матеріал «Шумові коробочки». Визначення місця розташування та інтенсивність звуку: близько – далеко, поруч.</p> <p><i>Розрізнення музичних звуків і звуків навколишнього середовища (шелест листя, скрип снігу, шум шин). Занурюємося в світ звуків. "Похід в ліс."</i></p>	<p>Сприймає і виділяє звукові подразники – різноманітні звуки навколишнього середовища..</p> <p>Визначає на слух, що звучить.</p> <p>*Наслідує звуки (пташиний спів, гул літака, машини, звуки, що подають тварини).</p> <p>Диференціює звуки за силою звучання.</p> <p>Будує серіаційні ряди із шумових коробочок.</p> <p>Може визначити джерело звуку та інтенсивність звучання (близько – далеко, поруч).</p> <p>Уміє використовувати звукові сигнали у грі.</p> <p>*Виконує завдання за допомогою дорослого.</p> <p>Диференціює музичні звуки і звуки навколишнього середовища.</p> <p>На слух визначає, що звучить і з якою силою.</p>

<p>1</p> <p>1</p>	<p><i>"Слухаємо звуки лісу: тварини і птахи". Дидактична гра «Хто і як голос подає» (імітація крику тварин).</i></p> <p><i>Диференціація близьких за звучанням слів.</i></p>	<p>*Виконує завдання за допомогою дорослого. Складає розповідь з імітацією звучання об'єктів (дерев, трав, комах, птахів, вітру, води).</p> <p>Уміє розрізнити тварин, птахів за звучанням. Намагається звуконаслідувати птахам, тваринам лісу.</p> <p>*Виконує завдання за допомогою дорослого. Може скласти невелику розповідь з імітацією звуків, що подають тварини.</p> <p>Розрізняє звуки, схожі за звучанням. Розрізняє слова, близькі за звуковим складом. З допомогою вчителя розрізняє за значенням подібні за звучанням слова, що різняться одним звуком (<i>коса-коза, мак-рак</i>), *повторює їх, намагається пояснити значення слова. *З допомогою вчителя співвідносить звучання слова з предметом (малюнком).</p>
<p>5</p> <p>1</p>	<p>Сприймання простору</p> <p>Будова тіла людини: частини тіла (голова та шия, очі, ніс, вуха, рот, руки, ноги); внутрішні органи (серце, легені, шлунок) та їх призначення.</p>	<p>Називає частини обличчя: голова, обличчя, щоки, очі, вуха, рот, ніс; тіла – голова, шия, тулуб, руки, ноги;); внутрішні органи - серце, легені, шлунок.</p> <p>Показує їх на собі, ляльці, м'якій іграшці. Самостійно орієнтується на власному тілі: показує праву/ліву половини тіла. Знає призначення кожної частини тіла. *Орієнтується на власному тілі, показує частини обличчя на собі, ляльці.</p>

1	<p>Розвиток умінь орієнтуватися в просторі відносно себе, від об'єктів, визначення положення предметів відносно один до одного.</p>	<p>Розуміє і називає основні напрямки: вгорі, вниз; зліва, справа, тощо.</p> <p>Визначає розташування предметів в просторі відносно себе</p> <p>.</p> <p>Визначає особисте розташування в просторі відносно інших об'єктів (точка відрахунку може локалізуватися на іншій людині чи на будь-якому предметі).</p> <p>*Виконує завдання на орієнтацію в просторі за інструкцією і за допомогою вчителя.</p>
1	<p><i>Орієнтування в приміщенні за інструкцією педагога.</i></p> <p>Визначення відстані (ближче, далі) на основі зорового сприймання.</p>	<p>Визначає положення предметів відносно один до одного та по відношенню до площини, на якій вони знаходяться.</p> <p>Орієнтується на сторінках підручника, зошита.</p> <p>Визначає відстань предметів відносно себе, відносно інших предметів.</p> <p>*Виконує завдання на орієнтацію в приміщенні за інструкцією і за допомогою вчителя.</p>
1	<p><i>Виконання різних ігрових вправ на переміщення в просторі, на зміну положень частин тіла.</i></p>	<p>За словесною інструкцією самостійно переміщується в просторі, знаходить певні предмети, об'єкти.</p> <p>Самостійно виконує вправи на зміну положень частин тіла (праву руку підняти вгору, ліву – за спину, тулуб нахилати вліво і т.д.).</p> <p>Уміє визначати положення предметів відносно один до</p>

1	<p><i>Визначення розташування предметів у приміщенні.</i> <i>Просторові поняття:</i> верхній, нижній, правий, лівий, біля, у(в), за, поруч, посередині, попереду, позаду, далеко, ближче, поряд, після, перед, тут, там, вгорі, внизу, вище, нижче, праворуч, ліворуч.</p>	<p>одного. *Виконує завдання на переміщення в просторі за інструкцією і за допомогою вчителя.</p> <p>Самостійно визначає місце розташування предметів у приміщенні. Використовує терміни, які позначають просторові відношення між предметами. *Визначає розташування предметів у просторі за допомогою вчителя.</p>
4 2 1	<p>Сприймання часу</p> <p><i>Сезонні зміни в природі в різні пори року:</i> Осінь: похолодання, листопад, заморозки. Зима: холод, сніг, снігопад, лід, ожеледь, мороз. Весна: потепління, бурульки, налипання снігу, льоду, приліт пташок, розпукування бруньок, перші квіти, цвітіння фруктових дерев. Літо: засуха, спека, грози, зливи.</p> <p>Тиждень. Кількість днів. Назва днів тижня. Поняття: «завтра», «сьогодні», «вчора». Правильне відтворення послідовності днів тижня. На основі просторової орієнтації визначення назви попереднього і наступного дня тижня. Розвиток концентрації уваги. Співвідношення порядкового числа з днем тижня.</p>	<p>За запитаннями вчителя називає характерні погодні явища кожного місяця; їхні ознаки; назви місяців.</p> <p>За малюнками пояснює: за якими ознаками визначається пора року; зміни у житті тварин та рослин. *Має уявлення про характерні ознаки кожної пори року. *Впізнає та показує на малюнках ознаки, які характеризують кожну пору року.</p> <p>Послідовно називає дні тижня; знає кількість днів у тижні; може назвати який день був учора, який буде завтра, попередній і наступний день. Визначає день тижня за його порядковим числом. *Виконує завдання за допомогою вчителя.</p> <p>За допомогою вчителя пояснює: яке значення має сонце для живої і неживої</p>

1	<p><i>Впізнання сонця і місяця в природі і по ілюстрації.</i> Чому буває літо, осінь, зима, весна; ранок, день, вечір, ніч (значення сонця у природі та його висота над землею). <i>Впізнання, називання, імітація дій, відповідних людям, тваринам і рослинам в різні частини доби (вдень і вночі) по наслідуванню діям дорослих і по можливості за словесною інструкцією.</i></p>	<p>природі. Називає та показує, які події відбуваються в природі в різні частини доби. *Імітує рухи тварин, людей в різні частини доби. *Має уявлення про характерні ознаки різних пір року. *Впізнає та показує на малюнках ознаки, які характеризують осінь, зиму, весну, літо. <i>Може скласти невелику розповідь «Мій день».</i></p>
---	--	---

Досягнення учнів на кінець другого року корекції:

- вміє виконувати певні рухи і дії (ходити зі зміною площі опори, по колу, переступаючи через предмети, по похилій площині);
- розрізняє основні просторово-часові характеристики рухових дій;
- намагається узгоджувати дії і рухи різних частин тіла; вправляється в рівновазі;
- розрізняє пальці кисті, що використовуються при виконанні вправи;
- виконує почергове постукування пальцями однієї руки;
- вміє самостійно обводити, штрихувати складні форми;
- володіє вмінням штрихувати в різних напрямках, з різною силою, різними видами штрихувальних ліній;
- уміє проводити по контуру прями, хвилясті, замкнуті лінії;
- уміє користуватися трафаретами, шаблонами, опорними точками під час малювання;
- має елементарне поняття про будову тіла людини;
- вміє назвати та показати на собі основні частин тіла та обличчя (руки, ноги, голова, очі, ніс, вуха і т.п.);
- має певні уявлення про форму, забарвлення предметів, будову складових частин предметів, їх розмір, просторові відношення;
- вміє обстежувати предмети за формою, забарвленням, розміром, розташуванням у просторі;
- вміє виконувати аплікації, використовуючи різноманітний матеріал;
- називає властивості картону та паперу, знає засоби праці;
- вміє визначати на дотик предмети за величиною;
- уміє співвідносити знайомі плоскі та об'ємні фігури;
- має уявлення про просторове розташування деталей (зліва, справа, посередині, перед, біля);
- має елементарні уявлення про сполучення деталей;
- вміє підбирати одяг та взуття у відповідності з погодними умовами;
- уміє об'єднувати фігури по формі, кольору, розміру в групи;
- самостійно складає візерунки із геометричного конструктора;
- самостійно визначає зайвий предмет або предмет, якого не вистачає;

- уміє порівнювати предмети за величиною шляхом накладання або додаванням елементу, якого не вистачає;
- самостійно виготовляє моделі і включає їх в сюжетно-рольові ігри;
- розрізняє та називає кольори: червоний, синій, зелений, жовтий, коричневий, жовтогарячий, чорний, білий, сірий;
- визначає потрібні кольори залежно від змісту зображення;
- має початкові знання про об'ємні предмети (деталі, деталі парні), їх застосування та технологію виготовлення;
- уміє самостійно розмічати папір за трафаретом, шаблоном, різати ножицями по лінії розмітки, вирізає деталі, що мають геометричні форми, склеювати частини виробу;
- знає технологію виготовлення предметів, що складаються з 3-4 деталей;
- розуміє спосіб порівняння предметів за розміром;
- порівнює два предмети, які відрізняються одним параметром самостійно;
- встановлює відношення між предметами шляхом порівняння;
- уміє групувати предмети за однією суттєвою ознакою: кольором, формою, величиною;
- розрізняє на дотик гладкий – шорсткий;
- вміє визначити візуально поверхню предмета, охарактеризувати її (гладка–шорстка);
- будує серіаційні ряди від гладкішого до більш шорсткого;
- розуміє поняття важкий, легкий;
- порівнює три предмети за масою, один із яких є еталоном;
- класифікує предмети за масою;
- вміє групувати продукти за смаком і знає назву: солодкий, гіркий, кислий, солоний, терпкий;
- уміє візуально і “на дотик” визначити, який предмет (холодний, гарячий, теплий);
- вміє вибирати предмет за запахом за словесною інструкцією;
- уміє впізнати овоч і назвати його ознаки: великий – маленький, солоний – солодкий – гіркий; визначити колір, форму;
- визначає на слух, що звучить. диференціює звуки за силою звучання;
- називає частини обличчя: щоки, очі, вуха, рот, ніс; тіла – голова, шия, тулуб, руки, ноги; внутрішні органи - серце, легені, шлунок; показує їх на собі, ляльці;
- розуміє і називає основні напрямки: вгорі, вниз; зліва, справа;
- визначає розташування предметів в просторі „від себе”, відносно один до одного та по відношенню до площинності, на якій вони знаходяться;
- орієнтується на сторінках підручника, зошита;
- самостійно визначає місце розташування предметів у приміщенні;
- за запитаннями вчителя визначає характерні погодні явища кожного місяця; їхні ознаки; назви місяців;
- послідовно називає дні тижня; знає кількість днів у тижні; може назвати, який день був учора, який буде завтра, попередній і наступний день;
- визначає день тижня за його порядковим числом;
- називає та показує, які події відбуваються в природі в різні частини доби.

***Орієнтовні вимоги до стану сформованості життєвої компетентності учнів на кінець року:**

- за допомогою чи при підказці вчителя розрізняє основні просторово-часові характеристики рухових дій;

- жестами відповідає на короткі запитання в межах знайомого мовленнєвого матеріалу;

- виконує ходьбу по колу, парами, з переступанням через предмет (за допомогою чи наслідуючи вчителя);

- виконує приставний крок та крок галопу під музично-ритмічний супровід;

- намагається мімікою передати своє ставлення до того чи іншого предмета, явища;

- вміє узгоджувати свої дії з діями інших учнів за допомогою вчителя;

- здійснює почергове та одночасне стискання пальців в кулак та розтискання, торкання великим пальцем почергово всіх інших з надавлюванням (за допомогою чи наслідуючи вчителя);

- виконує згинання та розгинання пальців на витягнутих вперед руках, кругові рухи кистями (за допомогою чи наслідуючи вчителя);

- уміє користуватися трафаретами, шаблонами, опорними точками під час малювання (за допомогою дорослого);

- володіє олівцем, ручкою, як засобом письма;

- вміє показати на собі основні частин тіла та обличчя (руки, ноги, голова, очі, ніс, вуха і т.п.);

- уміє (за допомогою вчителя) користуватися трафаретами-мірками;

- виконує трудові операції вдавлювання, розплющування пальцями з допомогою;

- створює окремі композиції з відомих казок разом з вчителем;

- розрізняє предмети, матеріали та їх призначення за запитаннями вчителя;

- намагається різати ножицями по лінії розмітки;

- виготовляє вироби із паперу за наочною опорою та допомогою вчителя;

- уміє обстежувати предмети за формою, розміром;

- вміє інсценувати знайому казку з допомогою вчителя;

- намагається виконати елементарні стібки на картоні по проколу з допомогою;

- виконує операції з'єднання окремих деталей способом примазування під контролем вчителя;

- має елементарні поняття про основні геометричні форми, що викладаються з мозаїки;

- вміє грати в сюжетно-рольові ігри (ведуча роль дорослого);

- по можливості повинні мати уявлення про геометричні фігури: круг, квадрат, трикутник;

- за допомогою вчителя повинні вміти: розрізняти, обирати та по можливості називати геометричні фігури;

- уміє розпізнавати «зайвий» предмет;

- уміє об'єднувати фігури по формі, кольору, розміру в групи з допомогою дорослого;

- за допомогою вчителя розрізняє площинні та об'ємні фігури; виконує з ними певні ігрові дії;

- має елементарні поняття про основні геометричні форми;

- виконує побудови з геометричного конструктора різних форм з допомогою;

- за зразком і самостійно складає нові фігури, візерунки з трикутників;

- показує картинки певного кольору, співставляє картинки одного кольору;

- з допомогою вчителя підбирає олівці певного кольору для розмалювання зразка показує, розрізняє вивчені кольори; вибирає за зразком і за назвою;
- за допомогою вчителя виконує аплікацію, використовуючи підготовлені елементи;
- порівнює два предмети, які відрізняються одним параметром під контролем вчителя;
- за допомогою вчителя *знаходить «зайву» іграшку, картинку;*
- намагається групувати предмети за однією суттєвою ознакою;
- уміє знаходити в навколишній дійсності різні предмети з шорсткою поверхнею, визначати їх на дотик;
- порівнює масу двох предметів шляхом зважування їх на долонях за допомогою дорослого;
- уміє групувати продукти за смаком за допомогою дорослого;
- уміє “на дотик” визначати який предмет (холодний, гарячий, теплий);
- вміє вибирати предмет за запахом за допомогою;
- уміє невербально класифікувати овочі за смаком; підбирає певні предмети за інструкцією вчителя по аналогії;
- наслідує звуки (пташиний спів, гул літака, машини, звуки, що подають тварини);
- диференціює музичні звуки і звуки навколишнього середовища за допомогою дорослого;
- з допомогою вчителя співвідносить звучання слова з предметом (малюнком);
- *орієнтується на власному тілі, показує частини обличчя на собі, ляльці;*
- виконує завдання на орієнтацію в просторі за інструкцією і за допомогою вчителя;
- впізнає та показує на малюнках ознаки, які характеризують кожну пору року;
- імітує рухи тварин, людей в *різні частини доби.*

Тематичне планування

3 клас (70 годин)

Кількість годин	Назва розділу, зміст корекційно – розвивкових занять	Ймовірно очікувані результати
1	Обстеження дітей; комплектація підгруп для корекційних занять	
14 2	Розвиток моторики Розвиток великої моторики. Ходьба за орієнтирами, «змійкою», протиходом. Розмикання та змикання приставним кроком. Повороти на місці праворуч, ліворуч.	Виконує ходьбу за орієнтирами, «змійкою», протиходом, розмикання та змикання приставним кроком (за допомогою чи наслідуючи вчителя). Виконує повороти на місці праворуч, ліворуч (стрибком та переходом), повороти на місці кругом (переходом) (за допомогою чи наслідуючи

1	<p>Формування почуття рівноваги («доріжка слідів»).</p> <p>Розвиток координації рухів, рухової пам'яті, узгодженості та чіткості рухових дій.</p> <p>Розвиток здатності до одночасних рухів.</p>	<p>вчителя).</p> <p>Дотримується послідовно-сті виконання вправ (за допомогою чи за показом учителя).</p> <p>*Виконує ходьбу приставним кроком, ходьбу за орієнтирами (за допомогою чи наслідуючи вчителя).</p> <p>Розрізняє основні динамічні та просторові ознаки рухових дій. Називає (усно, жестово) задіяні при виконанні вправ основні частини тіла.</p> <p>Виконує рухи руками з великою амплітудою під музично-ритмічний супровід (з використанням п'єс з яскраво вираженим ритмічним малюнком і темпом) (наслідуючи чи за показом учителя).</p> <p>Вміє узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою чи при підказці вчителя).</p> <p>*Розрізняє основні динамічні та просторові ознаки рухових дій (за допомогою вчителя).</p> <p>*Виконує елементи української хореографії (за допомогою чи наслідуючи вчителя).</p>
1	<p>Розвиток узгодженості дій і рухів різних частин тіла (повороти з рухами рук, стійки з одночасними рухами руками).</p> <p>Симетричні та асиметричні рухи руками та ногами (у в.п. сидячи, стоячи, лежачи).</p> <p>Розвиток зорового, кінестетичного та вібраційно-тактильного контролю виконання рухової дії.</p>	<p>Виконує стійку на правій (лівій) нозі з відведенням зігнутого стегна другої ноги вперед (за допомогою чи наслідуючи учителя).</p> <p>Здійснює симетричні та асиметричні рухи руками та ногами (сидячи, стоячи, лежачи) (за показом учителя).</p> <p>Виконує різні стійки з одночасними рухами руками (наслідуючи чи за показом</p>

<p>1</p>	<p>Динамічна та статична координація, пластичність і спритність рухів. Швидкість і точність, одночасність рухів, Міміка.</p>	<p>учителя). *Виконує симетричні та асиметричні рухи руками та ногами (за допомогою чи наслідуючи вчителя).</p> <p>Використовує засвоєний словник в межах знайомого мовленнєвого матеріалу (за допомогою чи за підказкою вчителя). Прикладає зусилля для покращення результату своїх дій (за допомогою вчителя). Здійснює збирання дрібних предметів (гудзики тощо) пальцями ніг та їх підкидання чи перенесення (у в.п. сидячи) (за допомогою чи за показом учителя). *Виконує послідовне торкання пучкою інших пальців або заданих учителем частин свого тіла (за допомогою чи наслідуючи вчителя). *Виконує симетричні та асиметричні махи руками та ногами (за допомогою чи наслідуючи вчителя). Намагається мімікою передати своє ставлення до того чи іншого предмета, явища.</p> <p>Має елементарне поняття про тілобудову (основні частини тіла) людини. Виконує перетягування та гойдання в парах (за допомогою чи за показом учителя). *Виконує струси ніг: одночасно та почергово (у в.п – сидячи) (за допомогою).</p>
<p>1</p>	<p>Тренування навички розслаблення і напруження. Практичне освоєння етапів. Виконання вправ на розслаблення частин тіла. Перетягування та гойдання в парах (у</p>	<p>(з рухами рук у тому ж</p>

	<p>в.п. сидячи). Максимальні нахили тулуба до правої та лівої стопи (з рухами рук у тому ж напрямку).</p>	<p>напрямку) (за допомогою чи за показом учителя). *Виконує нахили тулуба (праворуч, ліворуч, вперед, назад) (за допомогою вчителя).</p> <p>Сприймає звернене мовлення вчителя. Називає (усно, жестово) пальці кисті (за допомогою чи при підказці вчителя). Виконує відведення та приведення пальців на двох руках одночасно (з зоровим контролем та без нього) (за допомогою чи наслідуючи вчителя). *Виконує кистьове згинання та розгинання (за допомогою чи наслідуючи учителя). *Виконує кругові рухи кистями (за допомогою чи наслідуючи учителя). *Вміє узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою вчителя).</p>
1	<p>Розвиток дрібної моторики пальців і руки. <i>Кистьова та пальчикова гімнастика</i> Відведення та приведення пальців на двох руках одночасно (з зоровим контролем та без нього).</p>	<p>Уміє працювати із складним трафаретом (з внутрішньої та зовнішньої сторони), чітко обводити елементи. Уміє обводити після попереднього проколю- вання контура голкою (шилом). Уміє штрихувати в різних напрямах, різними кольорами. *Виконує завданні за допомогою дорослого.</p>
2	<p>Обведення, проколювання за трафаретом (внутрішньому і зовнішньому), штрихування.</p>	<p>Використовує фіксує мовлення (за допомогою чи за зразком учителя). Виконує стійку на правій (лівій) нозі з відведенням</p>
1	<p>Розвиток стійкості. Розвиток слухової і тактильної координації.</p>	

	<p>1 Розвиток координації рухів руки й очей (зав'язування, нанизування).</p>	<p>зігнутого стегна другої ноги вперед (вбік) (*за допомогою чи наслідуючи учителя). Виконує різноманітні дії за інструкцією педагога чи *за показом.</p> <p>Має певні уявлення про форму, забарвлення предметів, будову складових частин предметів, їх розмір, просторові відношення. *Вміє за зразком відтворювати ціле.</p> <p>Оволодіває технікою нанизування намиста, виготовлення квітів з бісеру, оздоблення виробу шнурівкою, бантиками.</p>
	<p>1 Робота в техніці «рваної аплікації».</p>	<p>Вміє працювати в техніці «рваної аплікації».</p> <p>Уміє самостійно підбирати колір, чітко заповнювати простір, передаючи образ або сюжет. Намагається координувати рухи рук і очей.</p> <p>Уміє доводити розпочату справу до кінця. *Виконує завдання за допомогою дорослого.</p>
<p>2</p>	<p>Згинання паперу. Вирізання ножицями по лініям сгину, по намальованому контуру.</p>	<p>Називає властивості картону та паперу, знає засоби праці (називає їх за показом учителя). Розмічає разом з вчителем картон за шаблоном та ріже ножицями по лініях розмітки.</p> <p>Вирізає деталі по кривих, прямих на заокруглених лініях; наклеює деталі.</p> <p>*Розрізняє предмети, матеріали та їх призначення за запитаннями вчителя *Намагається різати ножицями по лінії розмітки.</p>

		*Виготовляє вироби із паперу за наочною опорою та допомогою вчителя.
1	<p>5</p> <p>Тактильно-рухове сприймання Визначення на дотик величини предмета (великий - маленький - найменший). Дидактична гра «Чарівний мішечок»</p>	<p>Уміє на дотик впізнати предмет і назвати його ознаки: великий – маленький, теплий – холодний.</p> <p>Уміє підбирати предмети по аналогії, словесній інструкції (самостійно або * за допомогою дорослого).</p> <p>Може назвати матеріал з якого виготовлений предмет або *показати схожий.</p>
1	<p>Визначення на дотик площинних фігур і предметів. Вправи в розкачування пластиліна. Ліплення. Просторове розташування деталей на макеті (зліва, справа, посередині, перед, за, біля).</p>	<p>Має уявлення про використання пластичних матеріалів.</p> <p>Має уявлення про просторове розташування деталей (зліва, справа, посередині, перед, біля). Виготовляє геометричні форми та іграшки за зразком. *Виготовляє стилізовані фігурки з глини(пластиліну, тіста) разом з учителем.</p>
1	<p>Визначення на дотик предметів, їх величини. Вчимося складати казку.</p>	<p>Створює окремі композиції з відомих казок з допомогою.</p> <p>Вміє визначати на дотик предмети (іграшки, посуд) за величиною.</p> <p>Уміє співвідносити знайомі плоскі та об’ємні фігури (картинки та іграшки).</p> <p>Уміє обстежувати предмети за формою, розміром.</p> <p>Намагається самостійно скласти казку або переробити вже відому.</p> <p>*Виконує завданні за допомогою дорослого.</p> <p>Вміє працювати з різноманітним матеріалом</p>

1	<p>Робота з різними видами матеріалів. Вчимося складати казку. "Чарівний мішечок"</p>	<p>(пластиліном, глиною, картоном, папером, текстилем, нитками, природним матеріалом). Уміє на дотик визначити, з якого матеріалу виготовлений той чи інший виріб. Виготовляє вироби за зразком, інструкційною картою, за малюнками. * Виготовляє елементарні вироби разом з вчителем.</p> <p>Має уявлення про сполучення деталей. Самостійно організовує робоче місце для роботи з конструктором та для проведення дидактичних ігор. Володіє прийомами з'єднання деталей конструктора. Самостійно відбирає для виробу потрібні деталі. *Складає виріб разом з учителем. *Має елементарні поняття про основні геометричні форми, що викладаються з мозаїки. Розуміє правила проведення дидактичних ігор і дотримується їх.</p>
20	<p>Сприймання форми, величини, кольору; конструювання предметів <i>Формування сенсорних еталонів площинних геометричних фігур (коло, квадрат, трикутник, прямокутник, ромб). Виділення форми предмета; позначення форми предмета словом.</i></p>	<p>Візуально розрізняє площинні геометричні фігури (коло, квадрат, трикутник, прямокутник, ромб). *Виділяє в навколишньому предметі певної форми. Використовує засвоєний словник в межах знайомого мовленнєвого матеріалу. Вміє використовувати отримані знання в повсякденній діяльності.</p>

1	<p><i>Конструювання без опори на зразок (круглі, трикутні, квадратні, прямокутні).</i> <i>Класифікація за формою.</i> <i>Ігротренінг "Будуємо новий майданчик".</i></p>	<p><i>Уміє класифікувати предмети за формою.</i> <i>Уміє без опори на зразок конструювати (будинок, гараж, меблі) з картону, паперу, конструктора.</i> <i>*Учні по можливості повинні мати уявлення про: геометричні фігури: круг, квадрат, трикутник.</i> <i>*Учні за допомогою вчителя повинні вміти: розрізняти, обирати та по можливості називати геометричні фігури; групувати предмети за формою.</i></p>
1	<p><i>Угрупування предметів та їх зображень за формою (*по показу): круглі, квадратні, прямокутні, трикутні, багатокутні).</i> <i>Введення в активний словник дітей назви фігур, з якими вони познайомились.</i></p>	<p><i>Уміє групувати предмети та їх зображення за формою.</i> <i>Намагається самостійно виконувати завдання, перевіряти правильність виконання.</i> <i>Використовує в активному словнику слова-назви фігур: круг, коло, чотирикутник, квадрат, прямокутник, ромб, трикутник, багатокутник.</i> <i>*Уміє співвідносити предмети з їх зображенням.</i> <i>*Уміє складати з плоских форм предметне зображення.</i></p>
1	<p><i>Дидактична гра «До кожної фігури підбери предмети, схожі за формою».</i></p>	<p><i>Уміє самостійно підбирати до фігур подібні за формою предмети.</i> <i>Створює комбінацію з кількох геометричних форм для отримання цілісного зображення (дерево, будинок, машина).</i> <i>Уміє аналізувати виконану роботу, самостійно виправляти помилки.</i> <i>*Виконує завдання за зразком і за допомогою дорослого.</i></p> <p><i>Самостійно складає моделі із геометричного конструктора.</i></p>

1	<p>Робота з геометричним конструктором («Лего»).</p>	<p><i>Підбирає елементи за кольором і розміром.</i> <i>Уміє аналізувати зразок, співставляти.</i> *Має елементарні поняття про основні геометричні форми. *Виконує побудови з геометричного конструктора різних форм з допомогою.</p> <p>За інструктивною картою і самостійно чи *за зразком складає нові фігури, візерунки з геометричної мозаїки. Уміє аналізувати зразок, працювати із схемами. Намагається побудувати цілісний образ, доводить розпочату справу до кінця.</p>
2	<p>Дидактична гра «Геометрична мозаїка».</p>	<p>Може розрізнити геометричні форми і геометричні тіла. Не називаючи, показує геометричні тіла: трикутна і чотирикутна призма, конус, циліндр. Вміє співвідносити знайомі плоскі та об'ємні фігури. На дотик знаходить потрібне геометричне тіло.</p>
1	<p>Розвиток стереогностичного сприймання. Матеріал «Геометричні тіла: трикутна і чотирикутна призма, конус, циліндр».</p>	<p>Вміє діяти з предметами з урахуванням їх призначення, форми, величини. *Виконує завдання за зразком і за допомогою дорослого.</p> <p>Уміє показувати довжину та висоту предметів. Уміє порівнювати предмети за величиною (довжина, висота), використовуючи слова: довше - коротше, вище - нижче, більше - менше. Уміє *шляхом накладення і на «око» порівнювати контрастні предмети.</p>

1	<p><i>Формування уявлень про параметри величини: довжина, висота.</i></p> <p><i>Порівняння предметів по висоті і довжині</i></p>	<p>Намагається аналізувати, порівнювати, класифікувати предмети за величиною, здійснювати серіацію предметів.</p> <p>Уміє показувати ширину та товщину предметів.</p> <p>Уміє порівнювати предмети за величиною (<i>ширина і товщина</i>), використовуючи слова: ширше-вужче, товще-тонше, більше - менше.</p> <p>Уміє *шляхом накладення і на «око» порівнювати контрастні предмети.</p> <p>Намагається аналізувати, порівнювати, класифікувати предмети за величиною, здійснювати серіацію предметів.</p>
1	<p><i>Формування уявлень про параметри величини: ширину і товщину. Порівняння предметів по ширині і товщині</i></p>	<p>Намагається порівнювати величини предметів за подвійними параметрами: висотою і товщиною.</p> <p>Уміє *шляхом накладення і на «око» порівнювати предмети за двома параметрами, визначати, який з них низький і товстий, який високий і тонкий.</p> <p>Використовує для порівняння слова “нижче і товще – вище і тонше”.</p>
	<p>Формування подвійних параметрів величин. Порівняльний ступінь. Низький і товстий – високий і тонкий; нижче і товще – вище і тонше.</p> <p>Робота з матеріалом.</p>	<p>Намагається порівнювати величини предметів за подвійними параметрами: висотою і товщиною.</p> <p>Уміє *шляхом накладання і на «око» порівнювати предмети за двома параметрами, визначати, який з них низький і тонкий, який високий і товстий.</p> <p>Використовує для порівняння слова “нижче і тонше – вище і товще”.</p>

1	<p>Низький і тонкий – високий і товстий, нижче і тонше – вище і товще. Вправи «Будівництво комбінацій з матеріалу різних розмірів». Створення аплікацій і малюнків.</p>	<p>Уміє «за задумом» виконувати композиції з конструктора. Самостійно (*з допомогою) створює аплікації і малюнка за завданням педагога.</p> <p>Уміє працювати з різним конструктором (дерев'яним, паперовим, з пластмаси). Самостійно (*з допомогою) виготовляє моделі <i>геометричних фігур із складових частин за зразком</i> і включає їх в сюжетно-рольові ігри. Розрізняє моделі за величиною, співвідносить їх під час гри. Намагається створювати цілісні зображення з <i>комбінації кількох геометричних форм (будинки, бапти, замки)</i>.</p>
2	<p><i>Моделювання геометричних фігур із складових частин за зразком.</i> <i>Створення цілісних зображень з комбінації кількох геометричних форм.</i></p>	<p>*За зразком і самостійно складає нові фігури, візерунки з трикутників.</p> <p>Уміє аналізувати зразок, працювати із схемами. Має знання про об'ємні предмети (парні деталі), їх застосування та технологію виготовлення <i>об'ємних предметів, що складаються з 4-5 деталей</i>.</p> <p>Розмічає папір, картон за шаблоном лінійкою з допомогою.</p> <p>Вирізає деталі по прямих та заокруглених лініях, наклеює деталі під контролем вчителя.</p> <p>Виготовляє предмети із паперу, пластикових деталей за інструкційною картою, планом роботи.</p>
1	<p>Матеріал «Конструктивні трикутники».</p>	<p>Знає технологію конструювання виробів з окремих деталей; способи кріплення деталей.</p>

<p>1</p> <p>1</p> <p>2</p>	<p>Складання з трикутників квадрата, прямокутника, ромба, багатокутника. <i>Конструювання об'ємних предметів із складових частин (4-5 деталей).</i></p> <p><i>Складання цілого з частин (4-5 деталей) на розрізному наочному матеріалі.</i></p> <p>Матеріал «Кольорові таблички» (11 пар). Будування серіаційного ряду. Ознайомлення з відтінками кольорів. Світлі та темні відтінки основних кольорів: рожевий, голубий, темно-синій, світло-зелений, тощо. Визначення певної гами кольорів природи (ліс, річка, луки, гори в різні пори року). Збагачення активного словника.</p> <p>Кольори. Змішування фарб, отримання нового кольору. Вправи «Кольорова гама природи».</p>	<p>*Має уявлення про однодетальні та багатодетальні вироби *Розмічає папір і картон з допомогою вчителя. *Виготовляє вироби з допомогою вчителя.</p> <p>Розрізняє та називає кольори. Розпізнає нескладні відтінки основних кольорів типу «світло-зелений», «темно-зелений» тощо. Орієнтується на площині аркуша паперу й у готовій геометричній формі. Уміє будувати серіаційні ряди з відтінків кольорів (від світлого до темного і навпаки). Може визначити гаму кольорів природи (ліс, річка, луки, гори в різні пори року). <i>Використовує в активному словнику слова-назви кольорів і їх відтінків.</i> *Виконує завдання за зразком і за допомогою дорослого.</p> <p>Має певні знання про колір. Уміє змішувати фарби для отримання нового кольору. Може визначити гаму кольорів природи (ліс, річка, луки, гори в різні пори року), описати, використовуючи в <i>активному словнику</i> слова-назви кольорів і їх відтінків. *Виконує завдання за зразком і за допомогою дорослого.</p>
----------------------------	---	--

1	<p><i>Вправи для профілактики та корекції зору</i></p> <p>Складання пар однакових за формою, але різних за величиною.</p>	<p><i>визначає, якої деталі не вистачає; може самостійно виправити помилку (доповнити або замінити деталь). Може пояснити послідовність виконання завдання.</i></p> <p>* Виконує завдання за зразком і за допомогою дорослого.</p> <p>Уміє групувати предмети за однією суттєвою ознакою – формою.</p> <p>Самостійно визначає форми предметів (кругла, трикутна, чотирикутна).</p> <p>Вибирає предмети однієї форми, незважаючи на параметри величин.</p> <p>Уміє пояснити свій вибір.</p> <p>*Виконує завдання за зразком і за допомогою дорослого.</p>
1	<p>Складання пар однакових за величиною (довжиною, шириною, висотою, товщиною), але різних за кольором, формою.</p>	<p>Уміє групувати предмети за однією суттєвою ознакою – величиною (довжиною, шириною, висотою, товщиною).</p> <p>Самостійно чи *з допомогою визначає величину предметів (довжину, ширину, висоту, товщину).</p> <p>Вибирає предмети однієї величини, незважаючи на форму, колір, призначення..</p> <p>Уміє пояснити свій вибір.</p>
	<p>Вправи з малюнками. «До кожної фігури підбери схожі за формою предмети».</p>	<p><i>Уміє підбрати предмети, схожі за формою до кожної фігури. Розрізняє предмети за формою, співставляє, порівнює.</i></p> <p><i>Уміє підбирати до зображень (малюнків) об'єкти предмети.</i></p> <p>*Виконує завдання за зразком і за допомогою дорослого.</p> <p>Виконує команди вчителя «Праворуч!», «Ліворуч!», «Кругом!» (за допомогою чи</p>

<p>1</p> <p>2</p>	<p>Праворуч-ліворуч. Вгорі-внизу. У центрі. Вище-нижче.</p> <p>Рух в заданому напрямку. Ігротренінг</p>	<p>при підказці вчителя).</p> <p>Виконує повороти на місці праворуч, ліворуч (стрибком та переходом), повороти на місці кругом (переходом) (за допомогою чи наслідуючи вчителя).</p> <p>Дотримується послідовності виконання вправ (за допомогою чи за показом учителя).</p> <p>Виконує ходьбу за орієнтирами, «змійкою», протиходом, розмикання та змикання приставним кроком (за допомогою чи наслідуючи вчителя).</p> <p>*Виконує ходьбу приставним кроком, ходьбу за орієнтирами (за допомогою чи наслідуючи вчителя).</p>
<p>3</p> <p>1</p>	<p>Сприймання особливих властивостей предметів</p> <p><i>Розвиток дотику (контрастні температурні відчуття: холодний - гарячий); позначення словом.</i></p> <p><i>Порівняльний ступінь: холодний – холодніший, теплий – тепліший, гарячий – гарячіший.</i></p> <p><i>Смакові відчуття (кислий, солодкий, гіркий, солоний).</i></p>	<p>Уміє тактильним шляхом, встановлювати відмінності текстильних виробів.</p> <p>Класифікує предмети за температурними показниками та іншими параметрами (розміром, формою, кольором) самостійно чи *з допомогою.</p> <p>Уміє співставляти поняття розміру, форми, величини, довжини, товщини, висоти, об'єму, кольору, ваги, температури.</p> <p><i>Використовує в активному словнику слова, що позначають температурні відчуття: холодний – гарячий – теплий.</i></p> <p><i>Уміє утворювати і позначати словом порівняльний ступінь: холодний – холодніший, теплий – тепліший, гарячий – гарячіший.</i></p> <p>*Вміє на дотик розрізнити температуру води (гаряча, холодна, тепла).</p> <p>Вміє визначити потрібний</p>

<p>1</p> <p>1</p>	<p><i>Дидактична гра «Дізнайся за смаком».</i></p> <p><i>Баричні відчуття (відчуття ваги: найлегша, середньої ваги, найважча; відчуття тиску).</i> <i>Вправи на порівняння різних предметів по важкості. Зважування предметів.</i></p>	<p>спосіб для впізнання предметів.</p> <p><i>*За смаком впізнає овочі, фрукти, продукти харчування.</i> <i>Використовує в активному словнику слова, що позначають смакові відчуття (лимон - кислий, груша - солодка, перець - гіркий, оселедець – солоний).</i> <i>Узгоджує слова в словосполученні.</i></p> <p>Впорядковує і групує предмети за масою з наступним узагальненням.</p> <p>Визначає рівність і нерівність предметів за масою незалежно від зовнішнього вигляду.</p> <p>Будує ряд з декількох предметів у зростаючій послідовності і послідовності зменшення, встановлюючи між предметами певні відносини за масою.</p> <p>Вимірює масу предмета умовними мірками (кілограм).</p> <p>Може змінювати масу деяких предметів.</p> <p>Уміє знаходити предмет, зазначеної маси.</p> <p><i>*За допомогою дорослого розташовують предмети в зростаючому або спадному порядку.</i></p>
<p>4</p> <p>1</p>	<p><i>Розвиток слухового сприймання і слухової пам'яті</i> <i>Розрізнення музичних звуків і звуків навколишнього середовища (шелест листя, скрип снігу, шум шин).</i> <i>Прослуховування музичних творів</i></p> <p>Розвиток фонематичних процесів і слухового</p>	<p>Диференціює музичні звуки і звуки навколишнього середовища.</p> <p>На слух визначає, що звучить і з якою силою, намагається передати силу звучання.</p> <p>Складає розповідь з імітацією звучання об'єктів (дерев, трав, комах, птахів, вітру, води).</p> <p>Може <i>*показати та назвати,</i></p>

<p>1</p> <p>2</p>	<p>сприймання. Дидактичні ігри для формування, розвитку та корекції фонематичних процесів</p> <p><i>Диференціація близьких за звучанням слів. Дидактичні ігри "Повтори слова, словосполучення, речення, зберігаючи їх послідовність. Укажи кількість слів у кожному завданні". "Яким звуком відрізняються пари слів?"</i></p>	<p>який звучить музичний інструмент.</p> <p>Сприймає мову на слух незалежно від характеру її звучання (тембру голосу, «манери говоріння» тощо). Уміє за схемами складати слова, речення. Уміє працювати з деформованими реченнями. *Доповнює речення за допомогою малюнків.</p> <p>Розрізняє слова, близькі за звучанням. Розрізняє за значенням подібні за звучанням слова, що різняться одним звуком (<i>коса-коза, мак-рак</i>), *повторює їх, намагається пояснити значення слова. Співвідносить звучання слова з предметом (малюнком).</p>
<p>8</p> <p>1</p> <p>1</p>	<p>Сприймання простору</p> <p><i>Орієнтуванні на власному тілі (права / ліва / частини тіла).</i> Частина тіла: голова, обличчя, щоки, очі, вуха, рот, ніс.</p> <p><i>Рух у заданому напрямку в просторі (вперед, назад, вліво, направо, праворуч, ліворуч, слідом.)</i></p>	<p>Називає частини тіла та правила догляду за ними. Розрізняє праву і ліву сторону, виконує певні завдання по орієнтуванню на власному тілі за інструкцією дорослого. Має в активному словниковому запасі слова-назви частин тіла. * Називає (усно, жестово) основні частини тіла та предмети, задіяні при проведенні гри (за допомогою чи при підказці вчителя).</p> <p>Виконує ходьбу, біг, стрибки, лазіння та повзання у заданому напрямку в просторі в ігрових ситуаціях (*за показом учителя).</p>

<p>1</p> <p>1</p>	<p><i>Орієнтування в приміщенні.</i> <i>Визначення розташування предметів у приміщенні.</i> <i>Ознайомлення з відносністю величини (зліва по відношенню до..., близько/далеко по відношенню до...).</i></p> <p><i>Орієнтування в лінійному ряду (крайній, перший, останній).</i> <i>Орієнтування на аркуші паперу (центр, верх, низ, права / ліва / сторона).</i></p> <p><i>Уміння передавати просторові відношення предметів та їх частин у зображеннях.</i> <i>Основні просторові орієнтири (ближче, далі, над, під, угорі, унизу, поруч, біля, зліва, справа, посередині, поміж і т.ін.).</i></p>	<p>Дотримується послідовності виконання рухових дій *(за допомогою чи за показом учителя).</p> <p>Вміє узгоджувати свої дії з діями інших учнів (за допомогою чи при підказці вчителя).</p> <p>Намагається орієнтуватись в кабінеті, в спортивному залі, в роздягальні та на спортивному майданчику (за допомогою чи при підказці вчителя)</p> <p>Може визначити розташування предметів у приміщенні відносно себе (спереду, позаду, збоку, зліва, справа, тощо), відносно один одного.</p> <p>Розрізняє поняття “далеко-близько”.</p> <p>*Виконує завдання за словесною інструкцією вчителя з допомогою дорослого.</p> <p>Самостійно орієнтується в лінійному ряду (крайній, перший, останній).</p> <p>Виконує конструктивні завдання на орієнтацію на аркуші паперу (центр, верх, низ, права / ліва / сторона).</p> <p>Самостійно викладає елементи при виготовленні аплікації.</p> <p>Має уявлення про просторове розташування деталей (зліва, справа, посередині, перед, біля).</p> <p>Виконує завдання за словесною інструкцією вчителя самостійно і *з допомогою дорослого.</p> <p>Орієнтується на площині аркуша паперу й у готовій геометричній формі.</p> <p>За інструкцією вчителя і *з допомогою знаходить верхній правий, верхній лівий, нижній правий і нижній лівий кути аркуша.</p>
-------------------	--	--

1	<p>Розмічання картону та паперу за шаблонами та за допомогою лінійки. Витинанки.</p> <p><i>Уміння передавати просторові відношення предметів та їх частин у конструкціях.</i></p>	<p>Самостійно або *за зразком розташовує зображення на аркуші паперу.</p> <p>Об'єднує в одному сюжетному малюнку зображення декількох предметів, поєднуючи їх загальним змістом.</p> <p>Розташовує головне та другорядне в певному порядку (<i>ближче, далі</i>).</p> <p>Під час малювання використовує весь аркуш паперу.</p> <p>Розмічає папір, картон за шаблоном лінійкою самостійно або *з допомогою.</p> <p>Виготовляє іграшки з паперу та картону, плоскі та об'ємні за інструкційною картою, планом роботи.</p> <p>*Виготовляє нескладні конструкції з картону і паперу (ліхтарика, закладки) з допомогою.</p> <p>Виготовляє витинанки з допомогою.</p>
1	<p><i>Розташування предметів на аркуші паперу. Виготовлення аплікації.</i></p>	<p>Називає деталі аплікації, їх розмір, форму, кількість.</p> <p>Визначає теми аплікацій (аплікація – тварини, овочі тощо).</p> <p>Називає деталі аплікації, їх розмір, форму, кількість.</p> <p>Має початкові відомості про різні техніки паперового рукоділля.</p> <p>*Має уявлення про одностельні та багатодетальні вироби, інструменти для розмічання та обробки паперу.</p>
2		<p>Вирізає деталі по прямих та заокруглених лініях, .наклеює деталі під контролем вчителя.</p> <p>*Розмічає папір і картон з</p>

		<p>допомогою вчителя.</p> <p>Виготовляє тематичну аплікацію за зразком самостійно або *з допомогою дорослого.</p>
6	<p>Сприймання часу</p> <p>Одиниці часу: година, доба, тиждень, місяць, рік.</p> <p>Назва місяців по порядку. Тиждень – 7 діб. Дні тижня. 1 доба – 24 год.</p>	<p>Розуміє, що доба складається з чотирьох частин – ранок, день, вечір, ніч.</p> <p>Називає частини доби (*з допомогою за малюнками). Розуміє ознаки частин доби.</p> <p>Наводить приклади діяльності, яка відбувається в різні частини доби.</p> <p>Визначає частини доби на основі явищ, які характерні для кожної частини доби.</p> <p>Пояснює значення слів вчора, сьогодні, завтра.</p> <p>Наводить приклади подій, які відбувалися вчора, сьогодні та будуть завтра.</p> <p>Розуміє і використовує в мовленні прислівники потім, рано, пізно, давно, повільно, швидко.</p> <p>Розуміє, що від діяльності Сонця залежать зміни у живій та неживій природі (зміни пори року, погоди, тощо).</p> <p>*Виконує практичні завдання за словесною інструкцією вчителя з допомогою дорослого.</p> <p>Знає назви і ознаки кожної пори року.</p> <p>За запитаннями вчителя пояснює зміни в житті рослин та тварин.</p> <p>*За малюнком і запитанням вчителя визначає відповідну сезону пору року.</p> <p>*Має уявлення про господарчу</p>
2	<p>Частини доби, їх послідовність. Вчора, сьогодні, завтра. Тиждень: назви, послідовність днів тижня. Робочі та вихідні дні.</p> <p>Рух Землі навколо Сонця. Залежність змін у живій та неживій природі від діяльності Сонця.</p>	
2	<p>Пори року. Характерні зміни у живій та неживій природі.</p>	

		діяльність людей в різні пори року. * Використовує знання про особливості погоди в різні пори року у повсякденному житті.
--	--	--

Досягнення учнів на кінець третього року корекції:

- розрізняє основні динамічні та просторові ознаки рухових дій;
- виконує рухи руками за великою амплітудою під музично-ритмічний супровід;
- вміє узгоджувати дихання з виконанням вправи;
- здійснює симетричні та асиметричні рухи руками та ногами (сидячи, стоячи, лежачи);
 - здійснює збирання дрібних предметів (гудзики тощо) пальцями ніг та їх підкидання чи перенесення;
 - вміє працювати із складним трафаретом (з внутрішньої та зовнішньої сторони), чітко обводити елементи;
 - вміє обводити після попереднього проколювання контура голкою;
 - вміє штрихувати в різних напрямках, різними кольорами;
 - має певні уявлення про форму, забарвлення предметів, будову складових частин предметів, їх розмір, просторові відношення;
 - вміє працювати в техніці «рваної аплікації»;
 - називає властивості картону та паперу, знає засоби праці;
 - розмічає разом з вчителем картон за шаблоном та ріже ножицями по лініях розмітки;
 - вміє на дотик впізнати предмет і назвати його ознаки: великий – маленький, теплий – холодний;
 - вміє підбирати предмети по аналогії, словесній інструкції (самостійно);
 - має уявлення про просторове розташування деталей (зліва, справа, посередині, перед, біля);
 - виготовляє геометричні форми та іграшки за зразком;
 - вміє обстежувати предмети за формою, розміром;
 - вміє на дотик визначити, з якого матеріалу виготовлений той чи інший виріб;
 - виготовляє вироби за зразком, інструкційною картою, за малюнками;
 - має уявлення про сполучення деталей;
 - володіє прийомами з'єднання деталей конструктора;
 - за інструктивною картою і самостійно складає нові фігури, візерунки з геометричної мозаїки;
 - вміє аналізувати зразок, працювати із схемами;
 - вміє показати довжину та висоту предметів, ширину та товщину;
 - намагається порівнювати величини предметів за подвійними параметрами: висотою і товщиною.
 - знає технологію конструювання виробів з окремих деталей; способи кріплення деталей.
 - розрізняє та називає кольори.

- розпізнає нескладні відтінки основних кольорів типу «світло-зелений», «темно-зелений» тощо;
- уміє будувати серіаційні ряди з відтінків кольорів (від світлого до темного і навпаки);
- може визначити гаму кольорів природи (ліс, річка, луки, гори в різні пори року);
- *використовує в активному словнику слова-назви кольорів і їх відтінків;*
- уміє змішувати фарби для отримання нового кольору;
- уміє аналізувати предмет, що складається з 5 і більше деталей;
- самостійно знаходить *відмінні і спільні ознаки 3-4-х предметів, аналізує;*
- *уміє порівнювати предмети за кольором, формою, величиною, матеріалом, призначенням;*
- уміє групувати предмети за однією суттєвою ознакою – формою чи величиною (довжиною, шириною, висотою, товщиною);
- уміє тактильним шляхом встановлювати відмінності текстильних виробів;
- класифікує предмети за температурними показниками;
- уміє співставляти поняття розміру, форми, величини, довжини, товщини, висоти, об'єму, кольору, ваги, температури;
- *використовує в активному словнику слова, що позначають температурні відчуття: холодний – гарячий – теплий;*
- *уміє утворювати і позначати словом порівняльний ступінь;*
- впорядковує і групує предмети за масою з наступним узагальненням;
- розрізняє за значенням подібні за звучанням слова, що різняться одним звуком;
- називає частини тіла та правила догляду за ними;
- самостійно орієнтується в лінійному ряду (крайній, перший, останній);
- *виконує конструктивні завдання на орієнтацію на аркуші паперу (центр, верх, низ, права / ліва / сторона);*
- називає деталі аплікації, їх розмір, форму, кількість;
- визначає теми аплікацій;
- називає частини доби;
- наводить приклади подій, які відбувалися вчора, сьогодні та будуть завтра;
- розуміє і використовує в мовленні прислівники *потім, рано, пізно, давно, повільно, швидко;*
- знає назви і ознаки кожної пори року;
- за запитаннями вчителя пояснює зміни в житті рослин та тварин.

***Орієнтовні вимоги до стану сформованості життєвої компетентності учнів на кінець року:**

- виконує ходьбу приставним кроком, ходьбу за орієнтирами (за допомогою чи наслідуючи вчителя);
- розрізняє основні динамічні та просторові ознаки рухових дій (за допомогою вчителя);
- виконує елементи української хореографії (за допомогою чи наслідуючи вчителя);
- виконує симетричні та асиметричні рухи руками та ногами (за допомогою чи наслідуючи вчителя);
- виконує нахили тулуба (праворуч, ліворуч, вперед, назад) (за допомогою вчителя);
- виконує кистьове згинання та розгинання (за допомогою чи наслідуючи учителя);
- виконує кругові рухи кистями (за допомогою чи наслідуючи учителя);

- вміє узгоджувати дихання з виконанням вправи (за допомогою вчителя);
- виконує стійку на правій (лівій) нозі з відведенням зігнутого стегна другої ноги вперед (вбік) (*за допомогою чи наслідуючи учителя);
- виконує завдання за допомогою дорослого в техніці «рваної аплікації»;
- розрізняє предмети, матеріали та їх призначення за запитаннями вчителя;
- намагається різати ножицями по лінії розмітки;
- виготовляє вироби із паперу за наочною опорою та допомогою вчителя;
- виготовляє елементарні вироби разом з вчителем з різноманітного матеріалу;
- складає виріб з конструктора разом з учителем;
- має елементарні поняття про основні геометричні форми, що викладаються з мозаїки;
 - виділяє в навколишньому предметі певної форми (коло, квадрат, трикутник, прямокутник, ромб);
 - по можливості має уявлення про геометричні фігури: круг, квадрат, трикутник;
 - за допомогою вчителя розрізняє, обирає та по можливості називає геометричні фігури;
 - групує предмети за формою;
 - уміє співвідносити предмети з їх зображенням;
 - уміє складати з плоских форм предметне зображення;
 - за допомогою дорослого на дотик знаходить потрібне геометричне тіло;
 - уміє шляхом накладення порівнювати контрастні предмети;
 - з допомогою створює аплікації і малюнки за завданням педагога;
 - з допомогою виготовляє **моделі** геометричних фігур із складових частин за зразком і включає їх в сюжетно-рольові ігри;
 - за зразком складає нові фігури, візерунки з трикутників;
 - намагається виконувати правила під час рольових ігор;
 - за зразком і за допомогою дорослого знаходить *відмінні і спільні ознаки 3-4-х предметів*;
 - за допомогою дорослого уміє групувати предмети за однією суттєвою ознакою – формою чи величиною (довжиною, шириною, висотою, товщиною);
 - за допомогою дорослого *уміє підбрати предмети, схожі за формою до кожної фігури*;
 - з допомогою класифікує предмети за температурними показниками та іншими параметрами (розміром, формою, кольором);
 - за смаком впізнає овочі, фрукти, продукти харчування;
 - за допомогою дорослого розташовують предмети в зростаючому або спадному порядку;
 - може показати, який звучить музичний інструмент;
 - доповнює речення за допомогою малюнків;
 - розрізняє за значенням подібні за звучанням слова, що різняться одним звуком (*коса-коза, мак-рак*), повторює їх;
 - називає (усно, жестово) основні частини тіла та предмети, задіяні при проведенні гри (за допомогою чи при підказці вчителя);
 - має уявлення про однодетальні та багатодетальні вироби, інструменти для розмічання та обробки паперу;
 - розмічає папір і картон з допомогою вчителя за малюнками;
 - називає частини доби або показує за малюнком;
 - за малюнком і запитанням вчителя визначає відповідну сезону пору року;

- має уявлення про господарчу діяльність людей в різні пори року;
- використовує знання про особливості погоди в різні пори року у повсякденному житті.

Тематичне планування

4 клас (35 годин)

Кількість годин	Назва розділу, зміст корекційно – розвиткових занять	Ймовірно очікувані результати
1	Обстеження дітей; комплектація підгруп для корекційних занять	
5 1	<p>Розвиток моторики</p> <p><i>Розвиток великої моторики. Ходьба:</i> спиною вперед по прямій лінії (маленькими кроками); по похилій площині без опори. <i>Стрибки:</i> у довжину з місця поштовхом обох ніг на точність. <i>Метання:</i> малого м'яча по підлозі (стіні) та його ловля двома руками та однією рукою; м'яча в вертикальну ціль, в корзину; малого м'яча із-за спини через плече. <i>Повзання:</i> по-пластунському.</p>	<p>Називає (усно, *жестово) основні просторові, часові та якісні ознаки рухових дій, основні ознаки задіяних при виконанні вправ частин тіла та використаних предметів (*за допомогою чи при підказці вчителя).</p> <p>Виконує різні види ходи по підлозі, похилій площині та гімнастичній лаві (за допомогою чи за показом учителя).</p> <p>Виконує стрибки у довжину з місця поштовхом обох ніг на точність.</p> <p>Виконує метання та ловлю малого м'яча в різних в.п. (за допомогою чи за показом учителя).</p> <p>Виконує повзання по-пластунськом, наслідуючи вчителя.</p> <p>*Вміє ходити: по похилій площині (з опорою), оминаючи перешкоди, з предметом в руках (за допомогою чи наслідуючи вчителя).</p> <p>*Виконує метання малого м'яча в корзину (за допомогою вчителя).</p> <p>*Вміє повзати по-пластунському (за допомогою вчителя).</p>

1	<p>Симетричні рухи руками у визначеній послідовності. Дзеркальне повторення нескладних рухів за вчителем. <i>Ритмопластичні вправи</i> Танцювальний крок на кінчиках пальців. Танцювальні рухи в парах (чи в групі). Крок галопу вбік.</p>	<p>Здійснює симетричні рухи руками у визначеній послідовності (*за допомогою чи за показом вчителя). Виконує дзеркальне повторення нескладних рухів за вчителем (*за допомогою чи при підказці вчителя). Дотримується послідовності виконання вправ (*при підказці чи за нагадуванням учителя). Виконує танцювальний крок на кінчиках пальців, танцювальні рухи в парах (чи в групі) (наслідуючи чи *за показом учителя). Змінює ритм і темп рухів відповідно музично-ритмічному супроводу (наслідуючи чи *за показом учителя). Вміє узгоджувати свої дії в парі, в групі (за допомогою чи при підказці вчителя).</p>
1	<p><i>Кистьова та пальчикова гімнастика</i> «Чарівні візерунки». Вправи на створення елементів орнаменту в смузі з елементів, що повторюються чи чергуються.</p>	<p>Виконує почергове постукування пальцями обох рук (послідовно обома руками), «щиглі» (за допомогою чи наслідуючи вчителя). Вміє узгоджувати дихання з виконанням вправи (при підказці чи за нагадуванням учителя). Самостійно вибирає кольори та їх відтінки залежно від змісту зображення. Самостійно визначає структуру візерунка (повторення, чергування елементів), форму, забарвлення окремих частин.</p>

1	<p>Малювання композиції в крузі зі стилізованих природних форм (круг – за шаблоном).</p> <p>Виконання геометричного орнаменту в квадраті із застосуванням осьових ліній (квіти і метелики).</p>	<p>Дотримується певної послідовності дій під час малювання візерунка з геометричних та рослинних елементів у прямокутнику та квадраті.</p> <p>Уміє користуватися осьовими лініями.</p> <p>*Виконує відведення та приведення пальців на двох руках одночасно (з зоровим контролем) (за допомогою вчителя).</p> <p>*З допомогою вчителя визначає послідовність роботи під час малювання.</p> <p>Розміщує декоративні елементи в колі на осьових лініях (діаметрах), у центрі й по краях.</p> <p>Охайно зафарбовує окремі елементи орнаменту.</p> <p>Дотримується певної послідовності дій під час малювання візерунка зі стилізованих природних форм.</p> <p>*Виконує завдання за опорою або зразком.</p> <p>Розташовує візерунок на аркуші симетрично, заповнюючи середину, кути, краї.</p> <p>Користується осьовими лініями під час малювання предметів симетричної форми.</p> <p>Охайно зафарбовує окремі елементи орнаменту.</p> <p>*Виконує запропоновані завдання за допомогою дорослого.</p>
4 1	<p>Тактильно-рухове сприймання</p> <p>Сенсорні вправи, які допомагають розвитку</p>	<p>Вміє самостійно виконувати</p>

	<p>тактильного відчуття: «Застібки», «Розв'язування і зав'язування бантиків», «Котушки», «Виготовлення прикрас», «Валяння».</p> <p>1 Сенсорні вправи для вдосконалення навичок письма: «Пінцет», «Вишивання по картону», «Знайди іграшки»</p> <p>1 Робота з пластиліном (розкочування прямими і круговими рухами, розминання, розривання на маленькі шматки, скріплення деталей, оздоблення виробу). Виготовлення аплікацій або об'ємних фігур з пластиліну. Визначення просторового розташування предметів на макеті.</p>	<p>певні завдання, пояснювати послідовність виконання. Уміє координувати дії рук і очей. Самостійно може виготовити прикраси з бісеру, намистаин, ниток. Намагається виконати завдання в техніці валяння. *Має уявлення про техніку валяння.</p> <p>Вміє вишивати на картоні окремі предмети або невеликі сюжети. *Намагається виконати елементарні стібки на картоні по проколу.</p> <p>Має уявлення про використання пластичних матеріалів. Має уявлення про просторове розташування деталей (зліва, справа, посередині, перед, біля). *Має елементарні уявлення про властивості глини та пластиліну, тіста, засоби праці – називає (показує) їх. З'єднує деталі примазуванням. *Виконує трудові операції вдавлювання, розплющування пластиліну пальцями. *Виготовляє стилізовані фігурки з глини (пластиліну, тіста) разом з учителем. Створює окремі композиції з відомих казок з допомогою або виготовляє аплікації.</p> <p>Самостійно організовує робоче місце для роботи з конструктором та для</p>
--	--	--

1	Ігри з мозаїкою, пазлами.	<p>проведення дидактичних ігор.</p> <p>Володіє прийомами з'єднання деталей металевого та дерев'яного конструктора.</p> <p>Самостійно відбирає для виробу потрібні деталі.</p> <p>*Складає виріб разом з учителем.</p> <p>*Має елементарні поняття про основні геометричні форми, що викладаються з мозаїки.</p> <p>Розуміє правила проведення дидактичних ігор і дотримується їх.</p>
10 1	<p>Сприймання форми, величини, кольору; конструювання предметів</p> <p><i>Ігри з різними будівельними наборами.</i> <i>Форма предметів.</i> <i>Виділення ознак форми.</i> <i>Конструювання без опори на зразок (багатокутник, ромб і т.п.).</i></p>	<p><i>Уміє класифікувати предмети за формою.</i></p> <p>Уміє без опори на зразок конструювати (будинок, гараж, меблі) з картону, паперу, конструктора.</p> <p>*Учні по можливості повинні мати уявлення про: геометричні фігури: круг, квадрат, трикутник, прямокутник.</p> <p>*Учні за допомогою вчителя повинні вміти: розрізняти, обирати та по можливості називати геометричні фігури; групувати предмети за формою.</p> <p>Використовує засвоєний словник в межах знайомого мовленнєвого матеріалу (*за допомогою вчителя).</p>
1	<p>Удосконалення знань про геометричні фігури: прямокутник, багатокутник, ромб, трикутник, круг.</p> <p>Малювання предметів прямокутної, квадратної та ромбовидної форми.</p>	<p><i>Уміє групувати предмети та їх зображення за формою: прямокутні, багатокутні, ромбовидні, трикутні, круглі.</i></p> <p><i>Намагається самостійно виконувати завдання, перевіряти</i></p>

<p>1</p>	<p>Вправи за малюнками. «До кожної фігури підбери предмети схожої форми».</p> <p><i>Робота з геометричним конструктором. Розрізнення форм у процесі практичної діяльності. Чергування форм при конструюванні.</i></p>	<p><i>правильність виконання. Використовує в активному словнику слова-назви фігур: круг, коло, чотирикутник, квадрат, прямокутник, ромб, трикутник, багатокутник. Уміє співвідносити предмети з їх зображенням. Уміє малювати предмети прямокутної, квадратної та ромбовидної форми. *Створює комбінацію з кількох геометричних форм для отримання цілісного зображення (дерево, будинок, машина). Самостійно складає моделі із геометричного конструктора. Підбирає елементи за кольором, формою і розмі- ром. Уміє послідовно змінювати елементи у конструкціях, візерунках. Уміє аналізувати зразок, співставляти. *Має елементарні поняття про основні геометричні форми. *Виконує побудови з геометричного конструктора різних форм з допомогою.</i></p>
<p>1</p>	<p>Формування уявлень про цілісний образ предмета. Конструктивні трикутники. «Побудуй з трикутників орнамент. Створи композицію».</p>	<p><i>Уміє із частин складати ціле, ділити ціле на частини. *За зразком і самостійно складає нові фігури, візерунки з трикутників, створюючи цілісний образ. Уміє аналізувати зразок, працювати із схемами.</i></p>
<p>1</p>	<p>Формування подвійних параметрів величин. Низький і тонкий - високий і товстий. Створення аплікацій і малюнків. Робота з конструктором. Складання розповіді - казки.</p>	<p><i>Уміє порівнювати величини предметів за подвійними параметрами: висотою і товщиною. Уміє *шляхом накладення і на «око» порівнювати предмети за двома</i></p>

<p>1</p>	<p>Низький і широкий – високий і вузький. Порівняльний ступінь : нижче і ширше – вище і вужче; вужче, ніж; ширше, ніж. Робота з матеріалом. Вправи «Побудуй комбінації з матеріалів різних розмірів». Створення аплікацій, малюнків.</p>	<p>параметрами, визначати, який з них низький і товстий, який високий і тонкий. Уміє самостійно або *за допомогою створювати аплікації, конструкції, використовуючи отримані знання. Уміє порівнювати величини предметів за подвійними параметрами: висотою і шириною. Уміє *шляхом накладення і на «око» порівнювати предмети за двома параметрами, визначати, який з них низький і широкий, а який високий і вузький</p>
<p>1</p>	<p>Створення композицій з килимкового конструктора. Колективна робота.</p>	<p>Використовує для порівняння слова “нижче і ширше – вище і вужче”. Уміє самостійно або *за допомогою створювати аплікації, малюнки, використовуючи отримані знання. <i>Використовує в активному словнику слова для порівняння вужче, ніж; ширше, ніж.</i> Уміє працювати в колективі. Уміє самостійно або за інструктивною картою створювати композиції з килимкового конструктора. Уміє аналізувати виконану роботу. *Виконує запропоновані завдання за допомогою дорослого.</p>
<p>2</p>	<p>Кольори. Знайомимося з кольорами спектра. "Подорож в країну кольору".</p>	<p>Розрізняє та називає кольори та їх відтінки.. Визначає потрібні кольори залежно від змісту</p>

<p>1</p> <p>1</p>	<p><i>Конструювання об'ємних предметів із складових частин. Робота за інструктивною картою, зразком. Уміння передавати об'ємність предметів</i></p>	<p>зображення.</p> <p>Самостійно визначає гаму кольорів природи (ліс, річка, луки, гори в різні пори року), може описати, використовуючи в <i>активному словнику слова-назви кольорів і їх відтінків.</i></p> <p><i>*Перевіряє правильність виконання зображення шляхом порівняння результату з натурою або зразком.</i></p> <p>Має знання про об'ємні предмети (парні деталі), їх застосування та технологію виготовлення <i>об'ємних предметів.</i></p> <p>Розмічає папір, картон за шаблоном лінійкою з допомогою.</p> <p>Вирізає деталі по прямих та заокруглених лініях, наклеює деталі.</p> <p>Виготовляє предмети із паперу, пластикових деталей за інструкційною картою, планом роботи.</p> <p>Знає технологію конструювання виробів з окремих деталей; способи кріплення деталей.</p> <p><i>*Має уявлення про одностатальні та багатодетальні вироби</i></p> <p><i>*Розмічає папір і картон з допомогою вчителя.</i></p> <p><i>*Виготовляє вироби з допомогою вчителя.</i></p>
<p>4</p> <p>1</p>	<p><i>Розвиток зорового сприймання і зорової пам'яті</i></p> <p><i>Формування навичок зорового аналізу і синтезу (самостійне обстеження предметів, що складаються з кількох деталей).</i></p>	<p>Уміє аналізувати предмет, що складається з <i>кількох деталей.</i></p> <p><i>Уміє визначати форму, матеріал, параметри величини, колір кожної деталі.</i></p> <p><i>Уміє складати ціле із частин</i></p>

<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>	<p><i>Знаходження відмінних і спільних ознак групи предметів. «Порівняй предмети».</i> <i>Знаходження «зайвої» деталі, іграшки, картинки.</i></p> <p>Виділення однієї суттєвої ознаки: підбери предмети одного кольору, але різної форми та розміру. Вміння описувати предмети.</p> <p>Підбери предмети однієї форми, але різного кольору. Підбери предмети одного розміру, але різної форми і кольору.</p>	<p><i>самостійно або за інструктивною картою.</i> <i>*Виконує завдання за допомогою дорослого.</i></p> <p>Самостійно або *за допомогою вчителя знаходить відмінні і спільні ознаки групи предметів, аналізує. <i>Уміє порівнювати предмети за кольором, формою, величиною, матеріалом, призначенням.</i> <i>Самостійно після аналізу предмета визначає, якої деталі не вистачає; може самостійно виправити помилку (доповнити або замінити деталь).</i> <i>Може пояснити послідовність виконання завдання.</i> <i>*Виконує завдання за допомогою дорослого.</i></p> <p>Уміє групувати предмети за однією суттєвою ознакою – кольором. Вибирає предмети одного кольору, відтінку незважаючи на форму та розмір. Уміє пояснити свій вибір. Може самостійно описати предмет. <i>*Описує предмет за планом, за допомогою вчителя.</i></p> <p>Уміє групувати предмети за однією суттєвою ознакою – формою або розміром. Вибирає предмети одного розміру або однієї форми. Пояснює свій вибір. Використовує засвоєний словник в межах знайомого мовленнєвого матеріалу (*за допомогою вчителя).</p>
<p>4</p> <p>1</p>	<p><i>Сприймання особливих властивостей предметів</i></p> <p>Поняття «глибокий – мілкий». Порівняльний ступінь : глибокий – глибше –</p>	<p>Практично уміє диференціювати поняття</p>

	<p>самий глибокий; мілкий – наймілчійший. Робота з піском. Складання казки – розповіді.</p>	<p>«глибокий – мілкий». <i>Уміє утворювати і позначати словом порівняльний ступінь:</i> : глибокий – глибше – самий глибокий; мілкий – наймілчійший. Складає розповідь з певним сюжетом. *Уміє грати в сюжетно-рольові ігри, дотримуючись правил.</p>
1	<p>Розвиток диференційованих відчуттів дотику (сухе - вологе - мокре, тощо); їх словесне позначення. Бесіда про тканини (хутро, драп, ситець та ін)</p>	<p><i>Використовує в активному словнику слова:</i> сухе - вологе – мокре; уміє співвідносити їх з певними іменниками. Розрізняє тканини візуально і на дотик. *Розрізняє предмети на дотик: сухе - вологе - мокре, тощо.</p>
1	<p>Температура. Градусники для вимірювання температури тіла, води, повітря.</p>	<p><i>Використовує в активному словнику слова, що позначають температурні відчуття:</i> холодний – гарячий – теплий. <i>Знає призначення градусника.</i> Уміє градусником вимірювати температуру тіла, води, повітря. *Вміє на дотик розрізняти температуру тіла, води. *Класифікує предмети за температурними показниками та іншими параметрами (розміром, формою, кольором).</p>
1	<p>Сприймання запаху. Аромат. Букет запахів. Диференційоване сприймання ароматів (запах фруктів, квітів, парфюмерії). Дидактична гра «Вгадай предмет за запахом».</p>	<p>Вміє вибирати предмет за запахом *за допомогою або за словесною інструкцією. Реагує на запах. Уміє розрізняти за запахом предмети на відстані. Диференціює запахи (запах фруктів, квітів, парфюмерії). <i>Використовує в активному</i></p>

		словнику слова, що позначають аромати (пахучий, запашний).
2	Розвиток слухового сприймання і слухової пам'яті	
1	<p>Розвиток слухового сприймання.</p> <p><i>Занурюємося в світ звуків.</i></p> <p><i>Розрізнення мовних і музичних звуків.</i></p> <p>Пластичне інтонування і виконання ритмічно-танцювальних рухів.</p> <p><i>"Слухаємо звуки лісу: Звуки природи (гроза, град, блискавка, грім, прибії)".</i></p> <p><i>Виділення заданого словосполучення, речення із запропонованої фрази.</i></p>	<p>Намагається передати пластичними рухами характер музичного твору самостійно або *за допомогою дорослого.</p> <p>Уміє відтворити простий ритмічний супровід плесканням, вистукуванням, тупотінням тощо.</p> <p>Намагається розрізнити тембр голосу жіночий/чоловічий.</p> <p>Намагається промовляти емоційно, виразно і злагоджено тексти лічилок, забавлянок, віршиків.</p> <p>*Намагається виконувати ритмічно-танцювальні рухи за показом дорослого.</p> <p>Диференціює музичні звуки і звуки природи.</p> <p>На слух визначає, що звучить і з якою силою, намагається передати силу звучання.</p> <p>Виділяє задане словосполучення в реченні та певне речення в тексті.</p> <p>*Намагається розрізнити звуки природи (гроза, град, блискавка, грім, прибії).</p> <p>*Може виділити задане слово в словосполученні, реченні.</p>
2	Сприймання простору	
1	<p>Сприймання просторових понять: далеко – близько, тут – там.</p> <p>Вправи з малюнками.</p> <p>Поняття: південь, північ, схід, захід.</p> <p>Зв'язок з дійсністю: визначити, де знаходиться предмет.</p>	<p>Розуміє просторові поняття далеко – близько, тут – там.</p> <p>Визначає розміщення предметів у просторі (ближче – далі, попереду – збоку і т.д.)</p> <p>Визначає просторові відносини між предметами по</p>

1	<p>Пізнавальна гра «Що показує компас». Визначення розташування предметів в просторі.</p> <p>Поняття: верх, низ, зверху, знизу, справа, зліва.</p> <p>Застосування прийменників «над», «під», «на», «в». Робота на комп'ютері.</p>	<p>лініях основних (вертикальне, горизонталь- не) і проміжних напрямків (перед будинком, через площу, навскоси, трохи праворуч).</p> <p>Має уявлення про сторони горизонту.</p> <p>Ознайомлений з компасом.</p> <p>З допомогою може визначити південь, північ, схід, захід.</p> <p>*За підказкою вчителя визначає місце розташування предметів у просторі.</p> <p>Уміє розрізняти основні просторові напрями (вперед, назад, вправо, вліво, вгору, вниз, попереду, ззаду, ліворуч, праворуч).</p> <p>В активному мовленні застосовує прийменники «над», «під», «на», «в».</p> <p>Самостійно виконує практичні завдання по орієнтуванню у просторі на комп'ютері.</p> <p>*За підказкою вчителя визначає місце розташування предметів у просторі.</p>
1	<p>3</p> <p>Сприймання часу</p> <p><i>Сезонні зміни в природі в різні пори року:</i> Осінь: похолодання, листопад, заморозки. Зима: холод, сніг, снігопад, лід, ожеледь, мороз. Весна: потепління, бурульки, налипання снігу, льоду, приліт пташок, розпукування бруньок, перші квіти, цвітіння фруктових дерев. Літо: засуха, спека, грози, зливи.</p>	<p>Знає назви і ознаки кожної пори року.</p> <p>За малюнками наводить приклади характерних погодних ознак вивчених місяців.</p> <p>*За малюнком і запитанням вчителя визначає відповідну сезону пору року.</p> <p>*Має уявлення про господарчу діяльність людей в різні пори року.</p> <p>*Використовує знання про особливості погоди у повсякденному житті.</p>

1	<p>Поняття часу: ранок, день, вечір, ніч. Несинітниці. Сюжетні малюнки. Вправи «Розстав по порядку».</p>	<p>Розрізняє поняття часу: ранок, день, вечір, ніч. Знає міри часу, співвідносить міри часу. За малюнками і в розмові може визначити, коли відбувалися події. Самостійно пояснює несинітниці. * За малюнками може визначити, коли відбувалися події (ранок, день, вечір, ніч). *Знає міри часу (година, хвилина). *Співвідносить міри часу за зразком.</p>
1	<p>Поняття часу «Що довше: доба–година–хвилина – секунда». Визначення часу за годинником. Дидактична гра «Стрілки годинника».</p>	<p>Визначає час за годинником. Розрізняє поняття: доба–година– хвилина – секунда. *Знає міри часу (година, хвилина). *Визначає час за годинником з точністю до 1 години з допомогою. *Співвідносить міри часу за зразком.</p>

Досягнення учнів на кінець четвертого року корекції:

- називає основні просторові, часові та якісні ознаки рухових дій, основні ознаки задіяних при виконанні вправ частин тіла та використаних предметів;
- виконує різні види ходи по підлозі, похилій площині та гімнастичній лаві; стрибки; метання; повзання по-пластунські;
- здійснює симетричні рухи руками у визначеній послідовності;
- виконує дзеркальне повторення нескладних рухів за вчителем у різному темпі;
- змінює ритм і темп рухів відповідно музично-ритмічному супроводу;
- вміє узгоджувати свої дії в парі, в групі;
- вміє узгоджувати дихання з виконанням вправи;
- самостійно вибирає кольори та їх відтінки залежно від змісту зображення;
- самостійно визначає структуру візерунка (повторення, чергування елементів), форму, забарвлення окремих частин;
- користується осьовими лініями під час малювання предметів симетричної форми;

- охайно зафарбовує окремі елементи орнаменту;
- вміє самостійно виконувати певні завдання, пояснювати послідовність виконання;
- вміє координувати дії рук і очей;
- самостійно може виготовити прикраси з бісеру, намистаин, ниток;
- вміє вишивати на картоні окремі предмети або невеликі сюжети;
- має уявлення про використання пластичних матеріалів;
- має уявлення про просторове розташування деталей (зліва, справа, посередині, перед, біля);
- створює окремі композиції з конструктора до відомих казок або виготовляє аплікації;
- самостійно організовує робоче місце для роботи з конструктором та для проведення дидактичних ігор;
- володіє прийомами з'єднання деталей металевого та дерев'яного конструктора;
- самостійно відбирає для виробу потрібні деталі;
- вміє без опори на зразок конструювати (будинок, гараж, меблі) з картону, паперу, конструктора;
- використовує засвоєний словник в межах знайомого мовленнєвого матеріалу;
- вміє малювати предмети прямокутної, квадратної та ромбовидної форми;
- самостійно складає моделі із геометричного конструктора;
- вміє аналізувати зразок, співставляти;
- вміє із частин складати ціле, ділити ціле на частини;
- вміє порівнювати величини предметів за подвійними параметрами: висотою і товщиною, висотою і шириною;
- вміє працювати в колективі;
- вміє самостійно або за інструктивною картою створювати композиції з килимкового конструктора;
- розрізняє та називає кольори та їх відтінки;
- визначає потрібні кольори залежно від змісту зображення;
- самостійно визначає гаму кольорів природи (ліс, річка, луки, гори в різні пори року), описати, використовуючи в *активному словнику слова-назви кольорів і їх відтінків*;
- має знання про об'ємні предмети (парні деталі), їх застосування та технологію виготовлення *об'ємних* предметів;
- розмічає папір, картон за шаблоном лінійкою ;
- виготовляє предмети із паперу, пластикових деталей за інструкційною картою, планом роботи;
- знає технологію конструювання виробів з окремих деталей; способи кріплення деталей;
- вміє аналізувати предмет, що складається з кількох деталей;
- самостійно після аналізу предмета визначає, якої деталі не вистачає; може самостійно виправити помилку (доповнити або замінити деталь);
- може пояснити послідовність виконання завдання;
- знає призначення градусника;
- вміє градусником вимірювати температуру тіла, води, повітря;
- вміє розрізняти за запахом предмети на відстані;
- диференціює запахи (запах фруктів, квітів, парфюмерії);

- намагається промовляти емоційно, виразно і злагоджено тексти лічилок, забавлянок, віршиків;
- диференціює музичні звуки і звуки природи;
- визначає просторові відносини між предметами по лініях основних (вертикальне, горизонтальне) і проміжних напрямків (перед будинком, через площу, навкоси, трохи праворуч);
- має уявлення про сторони горизонту;
- уміє розрізнити основні просторові напрями (вперед, назад, вправо, вліво, вгору, вниз, попереду, ззаду, ліворуч, праворуч);
- знає назви і ознаки кожної пори року;
- розрізняє поняття часу: ранок, день, вечір, ніч;
- знає міри часу, співвідносить міри часу;
- визначає час за годинником;
- розрізняє поняття: доба–година– хвилина – секунда.

***Орієнтовні вимоги до стану сформованості життєвої компетентності учнів на кінець року:**

- вміє ходити: по похилій площині (з опорою), оминаючи перешкоди, з предметом в руках (за допомогою чи наслідуючи вчителя);
- виконує метання малого м'яча в корзину (за допомогою вчителя);
- вміє повзати по-пластуському (за допомогою вчителя);
- за допомогою чи за показом вчителя здійснює симетричні рухи руками у визначеній послідовності; виконує дзеркальне повторення нескладних рухів за вчителем; змінює ритм і темп рухів відповідно музично-ритмічному супроводу;
- виконує відведення та приведення пальців на двох руках одночасно (з зоровим контролем) (за допомогою вчителя);
- з допомогою вчителя визначає послідовність роботи під час малювання;
- виконує завдання за опорою або зразком;
- має уявлення про техніку валяння;
- намагається виконати елементарні стібки на картоні по проколу;
- має уявлення про властивості глини та пластиліну, тіста, засоби праці – називає (показує) їх;
- виконує трудові операції вдавлювання, розплющування пластиліну пальцями;
- виготовляє стилізовані фігурки з глини (пластиліну, тіста) разом з учителем;
- складає виріб разом з учителем;
- має елементарні поняття про основні геометричні форми, що викладаються з мозаїки;
- учні по можливості повинні мати уявлення про геометричні фігури: круг, квадрат, трикутник, прямокутник;
- учні за допомогою вчителя повинні вміти: розрізнити, обирати та по можливості називати геометричні фігури; групувати предмети за формою;
- створює комбінацію з кількох геометричних форм для отримання цілісного зображення (дерево, будинок, машина);
- має елементарні поняття про основні геометричні форми;
- виконує побудови з геометричного конструктора різних форм з допомогою;

- уміє за допомогою створювати аплікації, конструкції, використовуючи отримані знання;
- уміє шляхом накладення порівнювати предмети за двома параметрами, визначати, який з них низький і широкий, а який високий і вузький;
- перевіряє правильність виконання зображення шляхом порівняння результату з натурою або зразком;
- має уявлення про одностельні та багатостельні вироби;
- розмічає папір і картон з допомогою вчителя;
- описує предмет за планом, за допомогою вчителя;
- уміє грати в сюжетно-рольові ігри, дотримуючись правил;
- розрізняє предмети на дотик: сухе - вологе - мокре, тощо;
- вміє на дотик розрізнати температуру тіла, води;
- класифікує предмети за температурними показниками та іншими параметрами (розміром, формою, кольором);
- вміє вибирати предмет за запахом за допомогою;
- намагається виконувати ритмічно-танцювальні рухи за показом дорослого;
- намагається розрізнити звуки природи (*гроза, град, блискавка, грім, прибій*);
- може виділити задане слово в словосполученні, реченні;
- за підказкою вчителя визначає місце розташування предметів у просторі;
- за малюнком і запитанням вчителя визначає відповідну сезону пору року;
- має уявлення про господарчу діяльність людей в різні пори року;
- за малюнками може визначити, коли відбувалися події (ранок, день, вечір, ніч);
- знає міри часу (година, хвилина);
- співвідносить міри часу за зразком;
- визначає час (з точністю до години) за годинником з допомогою.